

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
 Egy évre ..... 30 korona.
 Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
 6-hatásos post. sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 15 fillér.

Nyitási sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyenlő
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 507.

KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg-ut. 23. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Kedd, szeptember 1.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérolók: A kosztos.
- Apponyi a helyzetéről.
- Arad leggazdagabb polgárai.
- A priváta.
- Kész a fuzló.
- Adóhivatali tisztviselők mozgalmi.
- Egészséges a király.
- Párisi elváltól.
- Vaddisznó helyett embert lött.
- Tarkaságok.
- Harc a katedra körül.
- Nagy vasuti szerencsétlenség.
- Ferdinánd Gőmörben.
- Szenzáció levélváltás.
- Grófnő és parasztlány szerelme.
- Az ötödik halott.
- Társa: Az urfi bucsuzik.

A kosztos.

Arad, augusztus 31.

Fejezzük be a tanügynek szent berkei körül való kalózkodást. A beiratkozások verejtékes napjára maradjon az utolsó rosszmájuskodás: a kosztos diák körül.

A legdrágább husárrakkal dicsekvő és a lakbérrel is jól elől ballagó városban bizony nehéz kérdés a kosztadás ügye. A diák kosztja vagy rossz, vagy drága. A koszt alatt, mint gyűjtő-fogalom alatt a lakás és járuléka is bennfoglaltatnak. Havi tizenöt forintért nem lehet külön ágyat kívánni, még kevésbé mindennapos hus-éteit és legislegkevésbé friss vacsorát. S amelyik diák-mamánál hat hét falusi síheder van egy szobába internálva, ott a férges lelkű hamar inficiálja a jobb hajlandóságra valót, nem szólva arról, hogy itt a magaviselet ellenőrzése is lazább. Negyven-ötven forint pedig sok. A

vidéki jegyző, bíró, hivatalnok, kereskedő, akinek három-négy fia van, — és természetesen valamennyit taníttatni kell, — kénytelen a maga fizetését a fiaira fordítani, ha ilyen kosztot akar nekik biztosítani. Hát ahol már a leányt is taníttatni kell, nem az ugynevezett műveltség fényűzése, hanem a kenyérkereset okából! Sok ez, igen sok.

De ki tehet erről? A kosztadó, a kosztadónő nem lehet a világnak az a kivételes teremtése, aki pusztán önzetlenségéből, nemes önfeláldozásból végzi ezt a nem is kényelmes hivatást. Mint mindenki, aki dolgozik, aki felelősséget vállal, a kosztadó is keresni akar. És ez a kereset nem is a legbusásabb. Akár olcsó a koszt és a minősége selejtes, akár elégitő és drága. A mikor például egy gyermektelen házaspár öt-hat fiút a házába fogad, neki ép annyi a tiszta jövedelme, hogy a maga élelmezése nem kerül semmibe. És ezért mennyi vesződség, mennyi kellemetlenség!

A kosztadás költséges voltának van még egy árnya. Válaszalat képez a városi és vidéki gyermekek között és az előbbieket javára kiváltságot teremt. A városban a gyöngébb fejű fiú is középiskolába járhat, a falusi gyermekek közül azonban a pallérozásra érdemes képesség is iskolázatlan marad, mert a szüleinek véletlenül nincs pénze a kosztra. S ha valaha életbeléptetnék is az ingyenes középiskolázást, — amely a modern oktatásügynek okvetlen kelléke, azért a vidéki gyermekek sorsa mégse lenne jobb. Hiszen nem a tanpénz a sok, hanem a koszt.

Beszélhetnénk még egy verset arról

a kapkodásról, amelylyel ilyen tájban a kosztos fiúk után török magukat, sőt a tisztességtelen verseny szabályai szerint a diákokat egyik-másik helyről el akarják csábítani s a tanár urak ostromáról, hogy a kosztos fiukat ehhez meg ehhez ajánlják. De nem lenne illő dolog ezt bolygatni: azok a szegény emberek, akiket a helyzetük erre rákényszerít, ugysis elszentvedik annak kellemetlenségeit. Minek szaporítani azokat?

Annyi bizonyos, hogy a diák-ellátásnak egyáltalán nem jó s legkevésbé se egészséges módja az, ahogy a kosztadás ma történik. Olyan korban van a kosztos, amikor fejlődőben levő teste a legjobb táplálkozást, a leghigiénikusabb környezetet a fogékony lelke a legszigorubb vigyázatot és a katonai rendhez való alkalmazkodást kívánja. S az igazság kedvéért módot kell adni a szegény embernek, hogy ezt a maga fia-lánya számára a maga erőihez mért, szerény összegért biztosítsa.

A módot erre az internátusok adják meg. Főként olyanokat értünk ezek alatt, amelyek nincsenek egy intézetbe olvasztva, hanem bárminő iskolát járó gyerekek számára s olcsón hozzáférhetőek. Az internátus, a konviktus közintézmény, a társadalom alkotása: tehát nincs szüksége arra, hogy keressen a kosztosokon. Hozzáértő személyek nyilatkozata szerint az ily konviktusokban egy gyermek kellő ellátása és nevelése kikerül tizennyolc-huez forintból. Még ezt az összeget is csökkentheti az, ha az épület amortizációja és fentartása nem terheli a konviktus fentartóit. S az ilyen konviktusban a diák nem-

Az urfi bucsuzik.

*

A nap még egyszer leküldi aranyugaraiknak hevíző kővéjét, asután kődbe borul a hejnal s ritkul a lomb, pereg az összezúgrodott, sárga levél a ligetek, az erdők fájáról. A rengeteg vadja keresi már a esendes téli pihenőhelyet; daru, fecske, gólya messze tengereken túl való utra csattogtatja szárnyait.

Ott kúnt a kis falusi udvarházakban, ahol pajzán gyermek kacagás vidámsága zománcozta ragyogó aranyosra a nyári hónapok egyhangúságát, nagy készülődés vagy. A nemzetes és tekintetes asszonyok mély szomorúsággal rakosgatnak fehér patyolat ruhákat, duzzadó párnákat és sok minden egyebet a festett ládába. Ami könny a szívkü mélyéből a szemekbe öved, az az édes anya lelkéből fakad: igaz gyöngy, gyöngye a gyöngyöknek. Mert nagy dolog van itt most készülődésben. Akire évek során oly nagy gondot viseltek, akit óvtak, védtek hidegtől, melegtől és minden bajtól ezen a világon: a felcseperedett urfi elviszik a szülői háznak édes melegéből nagy városnak rideg légkörébe. Az édes anyának olyan nehéz bánat, olyan nehéz felbő ereszkedik alá a szívére:

— Az én kis fiamat elviszik tőlem. Mert hát nincs kegyelem. A gyerek már megnőtt s itt az iskolaév, el kell vinni oda, ahol tudós professzorok a tudomány cseppjeit öntik kobakjába. Ahol nagyobb fia van, aki már nem először teszi meg az életbelépésnek ezt a nehéz útját, ott könnyebben megy minden. De ahol először bocsátják a szülői fészekből távol idegenbe azt a batyár lurkót, hej, ott nagy sorja van még a keserveknek. A nemi is ott kúnt a méhesban a köténye sarkát súrűen emell arcához, melyen egy-egy ragyogó fehér csepp szalad gyakran végig; a szakácsnénak máskor nótás ajka, most szinte oly néma; sőt a szigorú apa, a tekintetes ur, aki ott az ambulánsban fujja busgelommal címeres, ezüst kupakos pipáját, oda odakap szeméhez, mintha füst ment volna belé.

Az urfi pedig méltó mosolygással készül a nagy utra. Meg-megsimogatja a kandalló tetején guonyasztó kandur tarka, villamos szép hátát. Az öreg bodri kutya is oly szomorú szegény, hát hozzá is esik egy becéző szava.

H áll a kocsi, a bakon Jancsi kocsis. Ké: szürke paripa türemetlenül vágja az udvar homokját. S aztán, hogy felülnek, apa meg a fiú s aztán hogy robognak: az utnak két felén felébük hajol a hársnak, akácnak ingó ringó lombja s fehér kendő lobog az udvarház ma

gas ablakából akkor is utánuk, amikor már eltűnnek a láthatárról...

Esendes lesz a máskor vidám lak. Csak fojtott zokogás hangja hallik néha ki az alkonyatba. Az édes anya lelkéből feltörő szomorúság...

És robot a kocsi, majd pedig a vasut hágy el hegyet, rónát. — S amint eltűnnek a ragl, kedves tájak, ragyogó, szép álmok rajzolódnak a gyermek lelkébe. Nagy váres, fényes palotákkal, a szibongó élet tele vidámsággal. Aztán, hogy ide ér, kápráztatja szemét a külső fény, pompa. Az iskola táján vidám pajtásoknak serege üdvöskül. S hogy elmegy a szigorú, jó apa, a legeslegesítő köny csak akkor csillámlik meg gyermeki szemében. S hogy jó az első éj, hogy elpihen az idegen hajlékban, lelkéből is kitör a nagy keserűség:

— Anyám, édes anyám! . . .

Az almák, körtefa ága meghajlik az érett gyümölcsök nehéz súlya alatt. Az arany színű szőlőfürtök tájkáról kereplővel hajlja el a csósz a tolvaj seregély-hadat. Bucsuzik a nyár pompája, virága, hogy aztán ha elolvad a reánk kövekesedő tél sord fitya, visszaérjen ismét ezer gyönyörűséggel. De a gyermeknek, aki most elbucsuzik a szülői háztól, az az édes kacagó, zománcos boldogsága, amit most elbagyott, nem tér vissza többé soha . . .

sak kellő ellátást kap, nemcsak fegyelem alatt áll, hanem fölöslegessé teszi a házi anitót is, a ki a gyöngébb tehetségű iákok szüleire új, jelentős terhet hárít.

Aradon csak egy ilyen konviktus van, az is csak pár éve működik. Szegeden, a jól tudjuk, hat, vagy hét gyűjti kazárnyákba a diákokat. A praktikus délidéki svábok maguk három ilyen konviktuszt teremtettek meg Szegeden. Hát azt kellene szaporítani Aradon. A városiak, a tanügyi köröknek s a társadalomnak kellene együttesen kezdeni az ilyen intézményeknek, a diáknevelés modern eszközeinek létesítését. Akkor olcsóbb lenne a koszt, gondosabb a nevelés és szeliblebbek a diák-erkölcsök. Azok a szegény emberek pedig, akik ma a kosztadás után vetik magukat, nem veszítenének vele olyan sokat, mint a mennyi vesződéstől, rajtól megszabadulnának.

És most bocsássák meg a tanügy konyoly tagjai, hogy az iskolák kapunyitása előtt az oktatásügynek csupa olyan oldalait sikáltuk, amelyek az anyagi kérdések, a zsebérdékek fölött vonulnak végig: a priváta adót, a tankönyvsarcot és a kosztadás fonakságait. A mi agyonadósodott szején felül táncoló, örökös lejáratokkal és perekkel küzdő társadalmunknak, ha csak a katasztrófa felé nem akar rohanni, minden lépésénél számot kell vetni a fölöslegesség, vagy fölöslegessé tehető krajcárok térdésével. Talán másutt kellett volna kezdeni a gazdálkodást, de most már itt is meg kell kezdenie. S miután az nagy parbár feifogás lenne, hogy akinek mindenre nem telik, az ne iskoláztassa a cölkykeit: kéoytelenek voltunk azért az álláspontért hirdetni a harcot, hogy ne csak a tanügy legyen szent, hanem a szülők öföre is.

Apponyi a helyzetről.

A függetlenségi párt védelme.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 31.

A nagy szünidei hallgatást Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter törte meg. Sággy Gyula beszámolót tartott s ott megjelent Apponyi gróf, hogy a függetlenségi párttal szemben elhangzott vádakkal foglalkozzék. A hallgatóit azzal az egyszerű s ma már egyáltalában nem ismeretlen módszerrel akarta megnyugtatni, hogy ami rossz, azt a multak terhére írta s ami jó lesz, azt a jövő reménységei közé sorozta. De azért zajos tetszés és éljenzés fogadta a miniszter beszédét.

A beszámolóról a következőket jelenti tudósítónk:

Sággy Gyula, a somorjai kerület országos képviselője tegnap, vasárnap fejezte be beszámoló körutját Püspöki és Földi községekben. Mindkét helyen nagyon sok választó jelent meg. Földben pedig megjelent Apponyi Albert gróf miniszter is, aki nagyhatású beszédet mondott.

Sággy Gyula Földben a templom előtti téren tartotta meg beszámolóját. Sággy beszámolóját nagy tetszéssel fogadták. Ezután Apponyi Albert gróf beszélt:

— Magyarország egyik legnagyobb jogtulósának — így kezdte beszédét a miniszter — aki közel 400 évvel ezelőtt élt, szava szerint Magyarország a szokásjognak az országa. A

szokás azt jelenti, hogy nemcsak azt kell követni, ami a törvénykönyvben van, hanem azt is, amit a nép mindenkor mint jó szokást megtart. Ezért szólalok fel, mert míg miniszter nem voltam, mindig felszólaltam Sággy Gyula barátom beszámolóján. Ugyanaz vagyok ma, mint miniszter, ami voltam mint ellenzéki. Ugyanezt akarom ma megvalósítani, ha csak talán más eszközökkel.

Ezután a miniszter arról beszélt, hogy mi mindennel vádolják a függetlenségi pártot. Igaz, hogy nincs meg az önálló vámterület, a katonát még ma is németül komandirozzák, mint azelőtt. De egyszerre nem lehet mindent megváltoztatni. Fel kell tartanunk az azelőtti megállapodásokat. Csak akkor lehet meg a külön vámterület, ha a szerződések lejártak!

A miniszter beszédét nagy tetszéssel fogadták és zajosan megéljenzették.

Arad leggazdagabb polgárai.

Akikből a virilisták lesznek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 31.

Alább folytatólag közöljük a legtöbb adót fizető polgárok névsorának utolsó részletét:

Feder Mária és Kornélia háztulajdonos 929 kor., Werner Károly hást. 926 kor., Kádár József és neje háztulajdonos 924 kor., Avarffy Géza háztulajdonos 916 kor., Kuttin Gyula és neje kereskedő 910 kor., Krausz Mór és neje kereskedő 902 kor., Ránk József háztulajdonos 894 kor., Schálber Lajos vendéglős 888 kor., Vásárhelyi Janka és János háztulajdonos 862 kor., Hay József háztulajdonos 862 kor., Magyar Ferenc kereskedő 858 kor., Opre Péter dr. ügyvéd 852 kor., Seiner Ferenc kereskedő 838 kor., Otrubay Károly háztulajdonos 832 kor., Vajda Zsigmond és neje háztulajdonos 828 kor., Nagy Lajos vendéglős 824 kor., Barabás Béla dr. ügyvéd 823 kor., Singer Iszák háztulajdonos 821 kor., Hendl József háztulajdonos 820 kor., Láng Győző háztulajdonos 816 kor., Rénay János vendéglős 810 kor., Deutsch J. Mór sörraktáros 808 kor., Edmüller József háztulajdonos 807 kor., Nikodém János és Lajos 805 kor., Illic Arsénia háztulajdonos 805 kor., Nikolics Döme és neje háztulajdonos 805 kor., Ivanov János földtulajdonos 798 kor., Serhák Henrik és Ernő kereskedők 797 kor., id. Dobró Demeter földtulajdonos 792 kor., Tabakovits Emil építész 784 kor., Grossmann Jakab dr. orvos 779 kor., Cukor László kereskedő 775 kor., Rensz Sándor sörraktáros 780 kor., Nikolics Sándor háztulajdonos 772 kor., Papp I. János görög keleti püspök 756 kor., Brunhuber Kálmán és neje háztulajdonos 755 kor., Frick Antalné háztulajdonos 754 kor., Diniel Pál és Vince háztulajdonos 752 kor., Palényi Mihály földbirtokos 749 kor., Schwartz Hermán és Adolf háztulajdonos 749 kor., özv. Frank Károlyné háztulajdonos 720 kor., özv. Andrányi Károlyné háztulajdonos 719 kor., Kemény Manó háztulajdonos 719 kor., Pichler János háztulajdonos 719 kor., Kun Imréné háztulajdonos 708 kor., Hegyi Albert kereskedő 695 kor., Winter Adolf ügyvéd 691 kor., Beles János közjegyző 688 kor., Funkestein József kereskedő 688 kor., Kovács István és Nevoity Lajos vendégl. 677 k., Domán Sándor kereskedő 682 kor., Balta Simon háztulajdonos 671 kor., Goldschmidt Miksa háztulajdonos 665 kor., Braun N. Antal kereskedő 661 kor., Mazócsy István földtulajdonos 658 kor., Símsy István háztulajdonos 658 kor., Kristóffy József földtulajdonos 657 kor., Szelle Józsefné háztu-

lajdonos 650 kor., Száry Kornél és neje főmérnök 649 kor., Limbeck János háztulajdonos 647 kor., Müller József és fia Ist. 647 kor., Nachterbel Odön ügyvéd 636 kor., Eses Béla dr. ügyvéd 627 kor., Reisz Mór és fia ecetgyáros 626 kor., Fényes Dzsóné háztulajdonos 625 kor., Avarffy Imre dr. és neje háztulajdonos 612 kor., Csiky Károly háztulajdonos 607 kor., özv. Tagányi Istvánné háztulajdonos 600 kor., Kell L. ót dr. ügyvéd 600 kor., Remetey F. Károly örökös háztulajdonos 600 kor., Nikolics Géza földbirtokos 507 kor., Nikolics Géza és Péterné földtulajdonos 516 kor., Koczander Ignác háztulajdonos 442 kor., Koczander Ignác és Vass József 824 kor.

A PRIVÁTA.

A közönség véleménye.

Tehát nem a demokráciába, hanem a pedagógiába ütök a priváta Keszler tanár ur fejtegetése szerint. Ki tagadta ezt? Ezt a szempontot azonban nem velem, a pedagógussal, hanem azmal szemben kellene kiemelni, aki elég élesen variálta azt a veszedelmet, mely e révén a demokráciát fenyegeti. Nem szoktam a pedagógiai nézőpontokat szem elől tévesztani, csak találjak logikai kapcsolatot hozzá, de ezáltal lehetetlen volt le nem szegnem az odadobott tétel tarthatatlanságát, képtelenségét.

Dániára emlékeztető bünt, apró panamászkákat is emlegettek cikkekünk konkluziójuk támogatására; ezeknek hiába tartok előadást a pedagógia leszűrt igazságairól: rá kellett mutatnom arra az utra (a hivatkozott min. rendelet 7. pontjára), ahol az ilyen bünt ellen való demnificáló szerek raktáron állanak. Ezért lett az érvelésem „szajáságos módu.”

Mi aradi tanítók is mérlegeltük egy alkalommal (ha emlékezetem nem csal, az én tanítóegyesületi elnökségem idejében), hogy mit kellene a gyöngébb tehetségű gyermekek haladása érdekében tenni, nem kellene e részükre külön osztályokat felállítani? (A művelt nyugaton és Budapesten kisegítő iskoláknak nevezik őket.) Meg is állapodtunk valamilyes rezolúcióban, de minthogy sokkal könnyebb a népboldogító eszméket termelni, mint végrehajtani — a jámber óhajon túl nem vihettük a dolgot. Száz és egy okból. Pénzügyi és érzékenységi indokokból is. A privátára hárult tehát az a misztó, hogy e célból és zoken igények kielégítése végett rendelkezésére álljon az iskoláztató közönségnek.

Az aradi községi tanítószág nem toltta fel szolgálatait a szülőkre, de nem tért ki kérésök elől sem E szolgálatokat a közönség természetesen honorálta is, de nem sértette meg tani ólnak önértetét sem borralalókkal, sem vállveregetéssel. Disztíngvált közönségnél és et kellag magas színvonalon álló tanítószágnál az ilyenmü insultus ki van sárva . . .

A külföld az olyan kérdések elbírálásánál, amikbe ez is: kire felesleges és kire veszedelmes az iskolai magánoktatás? — nem kizárólag egyéni véleményekre, tekintélyvel bíró egyének kijelentéseire támaszkodnak, hanem bizonyító adatokat állítanak a csataszerba. Ergografai, tapintó körzővel és más szellemesen megszerkesztett módszerekkel iparkednek azokat felderíteni. És alig vitatható el, hogy az újabb kor vizsgálódásai sok mindenre rácsófoltak, ami — pusztá vélekedés alapján — a köztudatban mint megdönthetetlen igazság élt századokig. A priváta nem bír ugyanazzal a súlyjal, hogy e kategóriába sorolható lenne, mert e tekintetben úgy áll a bál, hogy ahány ember

megesküszik arra, hogy szükséges szerve a közoktatásnak, ép annyi az ellenkezésre teszi le az esküt.

E körforgásban — mintán ergografjaink nem vezetnek el a részben az apodiktikus megdönthetlenséghez — az igazság hihetőleg az, hogy a priváta az adott viszonyok között egy szükséges rossz, vagy rossz szükséges, olyan kisegítő ekspedíciós, mely lelkiismeretes kezelés mellett tisztességes missziót teljesít és teljesítheti tisztét mindaddig, míg a szülők részéről akad, aki ezt az expedienst igénybe venni óhajtja.

Nem lealásd a tanítóra. (Hiszen nem kerülhet mindenki a VIII. és VII. fideszi fokozatba, mint a tanítóképző tanár urak, akik tehát nincsenek arra utalva, hogy a megélhetés és a fizetés közt levő távolgó úr áthidalására szabad órát ne tanulmányaik kibővítésére, hanem a kissé izesebb kenyér megszerzésére kamatoztassák . . .) És nem aggasztó a szülő, illetve a tanuló gyermek intellektuális és etikai érdekei szempontjából sem. Az egész csak azon fordul meg: helyévaló-e ezen a címen jól útni a tanítókon, igen, vagy nem? Akik abba a táborba tartoznak, ahol az a legfőbb akxióma: üsd, de ne nagyon, sem agyon, természetesen ezt a mulatságot tovább folytatják, mert hisz nem kerül többbe, mint abba, hogy újságolvasó tanítványaink elvesztik összes illuzióikat tanítóikról, mert nyomtatott betű hirdeti róluk, hogy milyen csalafinta módon szeretnének jobb falat kenyérhez jutni . . . A tekintélyüket meg rég ronggyá tépte az a közérdeklődés, mely őket és működésüket (négyest is, amit nem ök csináltak) a közérdeklődés központjába helyezte. *Vagy ez talán nem pedagógiai érv?*

Keszler tanár ur asszal a szemrehányással illetett, hogy én a priváta, vagy mint ő mondja: büncünk ódiomát két hatósági fórumra háritom. Hát kérem, ez a dolog nem egészen így van. Három forumot állítottam a csatasorba. A 8 ik forum, ahová a *szülők kértére* került, a vallás és közoktatásügyi miniszter, ezt mondja ez ügyben: „Tekintettel arra, hogy az aradi községi iskolai tanítók által gyakorolt magánoktatás miatt *panasz nem emel tetett*, s annak révén az *oktatásban semminemű visszaélés nem tapasztaltatott*; továbbá arra, hogy a nevezett községi iskolákat a *nem magyar anyanyelvű tankötelesek is nagy számban látogatják, kiknek a tanulásban való haladását a magánoktatás előreláthatólag megkönnyíti*, a kir. tanfelügyelő meghallgatásával a 44.246 — 1902. sz. a. kiadott utasítás 132. §-ának p) pontjától eltérőleg szoros kivételképpen (ezért beszéitem én multkor írásomban „kiváltság”-ról!) megengedem, hogy a város községi elemi népiskoláiban az *önként jelentkező* tanköteles tanulók részére az iskolák helyiségeiben *mérsékelt* külön tandíj mellett a tanórákon kívül magánoktatások tartassanak. Kikötöm stb.”

Nem háritottam én semmit sem másra, csak azt akartam a mi zsírásainkkal igazolni, hogy nem szabad portyásás a mesterségünk, hanem minden illetékes tényező által legitimált becsületes kulturmunka. Ezt koncedálni kell minden józanul gondolkozni tudó urlemberek. Még akkor is, ha ennek bázisa nem a — pedagógia.

Egyébiránt béke velünk!

Bokor Alajos,
igazgató-tanító.

Kész a fuzió.

A király hozzájárult. Nincsenek nehézségek.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, augusztus 31.

Magyarország politikai történetének legérdekesebb korszaka előtt áll — írja a *Neue Freie Presse* vasárnapi számának egyik szenzációsnak mondható cikke. Most fejeződnek be azok a törekvések, melyeknek az a céljuk, hogy a mostani, három pártból álló kormánytöbbséget egy egésszé forrasszák össze.

Tegnap számunkban már megemlékeztünk arról, hogy mely kérdésekben van meg a közeledés a pártok között s a *Presse* ma érkezett száma már részleteket közöl a fuzióról.

A lap értesülése szerint a fuzió már megvan, az új egységes párt programja is elkészült, amelyhez a király hozzájárult és amelyben a katonai kérdések is rendezve vannak.

A fuzió előzményei.

A fuzió eszméjét — írja a „*Presse*” — konkrét formában tudvalevőleg Kossuth Ferenc vetette fel elsőnek Pécsen május 10 én megtartott beszédében. Még a pécsi beszéd előtt *Andrássy Gyula* gróf a függetlenségi párt vezére előtt úgy magánbeszélgetésben, mint formális tanácskozások alkalmával, amaz aggodalmának adott kifejezést, hogy a választói reform a nemzetségek és nemzetközi szocialisták koncentrált támadását fogja provokálni és hogy ezen támadással szemben csakis úgy lehet majd sikeresen védekezni, ha a függetlenségi és alkotmánypárt között szorosabb kapocs létezik. Kossuth Ferenc osztozott *Andrássy* gróf véleményében és így érlelődött meg lassanként a fuzió eszméje a két államférfi tanácskozási folyamán. A dolgok eme stádiumában csak a függetlenségi és alkotmánypárt egyesüléséről volt szó. A néppártnak a fuzióba való bevonásáról ekkor még szó se volt.

Az első nehézségek.

Ilyen kezdetleges állapotban voltak a dolgok, amidőn Kossuth Ferenc a közvélemény figyelmét a fuzió gondolatára terelte. A gondolat későbbi fogva megragadta a kedélyeket, de mindjárt közvetlenül utána bizonyos lehángoltság támadt, mely belpolitikai és gazdasági természetű kérdésekre volt visszavezethető. A belpolitikai téren való nehézségek onnan eredtek, hogy abban az időben a függetlenségi párt egy részében és az ahhoz közel álló sajtóban bizonyos animozitás uralkodott *Andrássy Gyula* gróf ellen. A gazdasági nehézségek abban állottak, hogy a bankkérdésben a függetlenségi és az alkotmánypárt között nagy véleménykülönbség volt.

Kossuth és Apponyi alkudozásai.

Mindazonáltal a fuzióra irányuló tárgyalások nem szakadtak meg. Kossuth Ferenc röviddel ezután ismét megkezdte az alkudozásokat. Nagyban segítségére volt neki *Apponyi Albert* gróf, aki a fuzió szükségességét illetőleg teljesen egy nézetben volt Kossuthal. Kossuth Ferenc újból tárgyalásokat kezdett *Andrássyval*, többször tanácskozott a néppárt vezérével és még a nyár elején a dolgok odáig fejlődtek, hogy a koalíciós pártok főemberei végre fixirozták azokat az alapelveket, amelyek mellett a pártok fuziója lehetségesnek látszott.

A tervezetet a király elé terjesztik.

Ezt az elaboratumot azután 6 felsége elé terjesztették. A király alaposan áttanulmányozta a tervezetet, azután pedig politikai személyiség véleményét kérte ki. Később a király felkérte a pártok vezetőit, hogy konkrét programot dolgozzanak ki.

Készen az új program!

Es a program, amelynek alapján a három koalíciós párt egyesülése keresztülvíhatónak látszik, már készen van. Az augusztus elején tartott minisztertanácsban a program egyes pontjait letárgyalták és *Zichy Aladár* gróf, a király személye körüli miniszter megbízott, hogy a programot az uralkodónak előterjessze. A program szerint a politikai pártok fuziója még a nagy függő kérdések megoldása előtt fog végbemenni.

Mi van a programban?

Az új program a fokozatos fejlődés alapján áll, ami a függetlenségi párt részére lehetővé tette a fuzióban való részvételét. *A katonai kérdések az új programban meg vannak oldva.* Beavatottak szerint a megoldás olyan, hogy a függetlenségi párt meg lehet elégedve vele. Függő kérdés még az *önálló bank*, mert erre néve még nem terjesztettek a király elé konkrét megoldást és mert ebben a kérdésben a függetlenségi pártban is megoszolnak a vélemények. A többi politikai kérdések, de főleg a *választási reform dolgában, a megegyezés a pártok között teljes*, úgy, hogy ebben az irányban *nehézségek nem lesznek.*

Szenzációs levélváltás.

A köpenicki kapitány ajánlata.

Hatvanmárkás kávé.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, augusztus 31.

Volgt mesterről a héten kolumnákat írtak a budapesti napilapok. Megírják, hogy mit beszélt és kikkel beszélt, s bőven referáltak arról is, hogy a kiváló férfiúnak mik a legközelebbi tervei. Egy epizódot azonban elhallgattak, s minthogy rosszhiszeműség volna tőlünk, ha az utókor ettől a szenzációs adattól megfosztanók, készséggel pótoljuk, amit lapársaink elmulasztottak.

Röse mester — mint fővárosi tudósítónk jelenti — a köpenicki kapitány impresszáriója ugyanis a következő levelet írtáta Harsányi testvérekhez, a New-York kávéház tulajdonosaihoz.

T. Uram! Van szerencsém a következő ajánlatot tenni Önöknek.

Hajlandó vagyok szerdán délután 5 és 7 óra között megjelenni az Önök helyiségében Volgt mesterrel, a köpenicki kapitánnyal, s a körüli oldalon levő nagy asztalnál megozsonnázni, ha Önök ezért hatvan márkát fizetnek! Ugyanabban az időben a bejárás előtt két hordár nyomtatott écdulákon figyelmeztetné a közönséget a kávéházban levő világhírű vendégre.

Amennyiben Önök az ajánlatot elfogadni hajlandók, kérem, tüzzenek ki nemzeti zászlót a bejárás fölé, s mi, e jelzést beleegyezésnek véve, a mondott időben pontosan megjelenünk.

Meg kívánom jegyezni, hogy a 60 márkás tiszteletdíj a kávé árának mérsékelt fölemeléséből is bőven kikerül.

Harsányiék a kétségtelenül kecsegtető ajánlatra a következőképp válaszoltak:

T. Uram! B. ajánlatát csak bizonyos változással fogadhatjuk el. A 60 márkát ugyanis csak

az esetekben fizetjük meg, ha Voigt mester karján az a tiszteletre méltó matroza is megjelenik a kávéházban, aki a köpenicki kapitánynak a 100 márka havijáradékot felajánlotta.

Megjegyezzük, hogy a látogatás ez esetben is csak három nap múlva történhetik meg, mert a nagy asztal a legközelebbi napokra már le van foglalva Papakosztá, Jáger Mari és Balog Tusa számára.

A köpenicki kapitány nem várta be a három napot, hanem szerdán éjjel elutazott Budapestről. A nemzeti zászlót nem tűzhették ki a kávéház fölé . . .

Adóhivatali tisztviselők mozgalmá.

Tisztelgés az új pénzügyigazgatónál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 31.

As aradi m. kir. adóhivatal lelkes felhívására vasárnap a megyebeli összes kir. adóhivatalok tisztikara Aradra jött, hogy szervezkedjék, mostoha sorsuk javítása érdekében tanácskozzék. Értékesletők a kir. adóhivatal helyiségekben folyt le.

Schweigert Péter adóhivatali segéd az adóhivataliak sorsára vetett rövid visszajelentése után indokolta a szervezkedés szükségességét s megjelölte a létesítendő szervezet jövő működésének irányát, összehívásra, együttműködésre biztatva karárait.

Jakab Ignác kisjenői adótárnok korrelációs melletti és H. Schweigert Péter előadójavaslataira kimondta az értekezlet, hogy megalkalítja az adóhivatali tisztviselők országos egyesülete aradmegyei szervezetét s erkölcsi kötelességnek tekint, hogy abba a megye minden adóhivatali tisztviselője belépjen.

A megyei szervezet elnökkévé egyhangú lelkesedéssel Tóth Lajos aradi m. kir. adótárnokot, ügyvezető elnökké H. Schweigert Péter aradi adóhivatali segédet, titkárrá Szántó Jánost, pénztárnokká Kaba Gyula adótisztet választották.

A választmány tagjainak, a közóhajok megfelelően Jakab Ignác kisjenői, Vitályos Ákos buttyini, Kossó György máriaradnai adótárnokokat és Csizsár Ábel világi adótisztet küldték ki.

Elénk vita mellett tárgyalták a szervezeti szabályokat s végül eredeti szövegükkel el is fogadták azokat. Schweigert elnök indítványára kimondták, hogy a szervezet működése ne pusztán az anyagi helyzet javításának kérdésében merüljön ki, hanem a hivatalos élet egyes fordításait s fonákosságait és visszasságait megszüntetni is törekedjenek.

Kéri, hogy minden tagja a szervezetnek tegye magáévá annak fellegését, hogy a tisztviselő, különösen a pénzügyi tisztviselő, nemcsak kiadóról az államkincstár, de a felek, a nagyközönség érdekét is figyelemmel kell, hogy tartsa, hogy végre a pénzügyi tisztviselőkkel szemben a közönség részéről táplált balválményt megszüntessék.

A szervezet leg sürgetőbb teendőjének jelenti ki odahatni, hogy a tervezett status rendezés már az 1909 évi költségvetésben teljes egészében keresztülvitessék, mert annak előkészítését az adóhivatali tisztviselők sem meg nem érdemelték, sem annak elfogadását indokolták.

Kéri, hogy az elnökséget bízzák meg, hogy csatájában úgy maga, mint karöltve az országos egyesülettel a szükséges lépéseket sürögősen megtegye.

Elnök néhány rövid szóval köszönetet mondva s méltatván Róka József, az új pénz

ügyigazgató modern s liberális gondolkodását, kéri a vidéki adóhivatalokat, hogy nála testületeileg tisztelegjenek s az ülést berekesztette.

Róka pénzügyigazgató 11 órakor fogadta a kerületi adóhivatalok együttes tisztelgését. Nevükben Vitályos buttyini adótárnok örömteli lelkes szavakkal üdvözölte az új pénzügyigazgatót. Sikeresedten vázolta a megyei adóhivatali tisztviselők addigi helyzetét, mely közönséget mondott az új irányért, melyet Róka a megyében megteremtett, kérte jóindulatát az adóhivataliak részére.

Róka rövid szavakban köszönetet mondott az üdvözlésért s kijelentette, hogy az adóhivataliak nehéz helyzetét ismeri s tőle telhetőleg a legjobb akaratával igyekszik segíteni. Tisztviselőiben nemcsak az alrendelést tekint, hanem barátokat, érdemök szerint becsült munkatársakat keres.

Asután még hosszabb ideig barátságosan elbeszélgetett a küldöttség tajaival.

Est követőleg társas ebédre gyűltek az adóhivataliak a Pannóniában, ahol Róka pénzügyigazgató Botka titkár kíséretében szintén megjelent.

As adóhivataliak délután a Pannóniában is folytaték a sorsukról való eszmecserét s az esti órákban hagyták el Aradot, örövendve lelkesen, hogy a sors egy modern és humanus gondolkodásu s emellett igazi szakértőt állított élükre, mint Róka József, az új pénzügyigazgató.

Az ötödik halott.

A Kossuth Lajos-utcai robbanás.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 31.

A pénteki katasztrófa ötödik áldozata, Dinga Lajos, a Görög István utócai üvegkereskedő cég szolgája, — mint fővárosi tudósítónk jelenti — ma délután három órakor a Rókus kórházban meghalt.

A szerencsétlen ember, akinek mindkét szeme kiégett, a feje hátsó része beszakadt s a mellén és karján súlyos, harmadfokú égési sebeket szenvedett, tegnapelőtt este óta eszméletlenül feküdt a Rókus-kórház I. számú épületének első emeletén levő 33. számú szobában. Közvetlenül a robbanás után egy órára visszanyerte eszméletét, úgy hogy Henckel Lajos rendőrfogalmazó még ki tudta hallgatni. A jegyzőkönyvet azonban már nem írhatta alá. A beszéd annyira kimerítette, hogy elájult és a hivatalos írást Svíceny Fligyes rendőrségi hivataliszt és a kórház egyik alorvosa írták alá tanukként.

Ma délben tejet töltöttek a szájába, gyomra azonban nem vette be az ételt. Délután három órára meghúzták felette a lélekharangot. Holttestét a kórház szolgálói levitték a halottasházba, ahol odafektették Kreisch Péter, Csinka Károly, Gál Istvánné és Káldy Béla hullája mellé. Az áldozatokat holnap reggel fogják felboncolni és kedden együttesen temetik el őket.

A kórházban fekvő sebesültek állapota rendkívül súlyos. Balkó Jánosné még mindig élet és halál között lebeg és az orvosok nem bíznak felépülésében. Grossmann Béla pedig a robbanás óta még mindig eszméletlenül fekszik és ezideig ki sem lehetett hallgatni.

Ferdinánd Gömörben.

A fejedelem idillje.

Az ideges fejedelemasszony.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 31.

Gömörmegyének évek óta fejedelmi vendége van nyaranként: Ferdinánd bolgár fejedelem, az egykori magyar huszárhadnagy, aki annyira szereti a mi erdőközszomszaga vidékünket, hogy még az álnevét is innen választotta s állandóan Murányi grófnak nevezi magát, mikor a fejedelmi hermelin palástját leveti magáról.

A fejedelem az idei nyáron is itt tölti szabadságát: a kies csábrági uradalomban, mely Kóburg Fülöp herceg tulajdona. A bolgárok souverainje csak mint szívesen látott vendég mulat itt, még pedig szinte gentris egyszerűséggel: nem a híres Murányi kastélyban ük fel a tanyáját, hanem a mokra polyánai hevenyészett vadászkastélyban. Em a kastély semmivel sem különb, mint akármelyik idevaló nemes ur kúriája. A fejedelem, ami a lakást illeti, nem barátja a takrágos fényűzésnek, de az udvartartása azért itt is megfelel a rangjának. A vadászkastély körül sűrűn láthatók a kísérethez tartozó katonatisztek, s a testőrök sisakja is fel-fel tűnik az erdőség sűrűjében. Sőt: a jóssivü Ferdinánd annyira souverainnek érsi magát itt is, hogy majdnem hetenként audienciákat tart, s szívesen látja, ha ilyenkor az uradalom erdőszél, tisztviselői jelentkeznek nála, még pedig lehetőleg — pleine parade. Csak a napokban történt, hogy egy ilyen audienca alkalmával megszólította az egyik aláazatoran hajlongó főerdészt:

— Oj, egy tudom, megkapta a Kóburg-gházkeresztjét?

— Igenis, fenség.

— Hát akkor miért nem tűzte ki?

A főerdész zavartan dadogott valamit, a fejedelem pedig látható idegességgel folytatta:

— Ma kétszeresen kötelessége lett volna, hogy a hási rendjelet viselje, hiszen épen ma van a család fejének a születése napja . . .

Megjegyzendő, hogy a Kóburg-család fejese napon töltötte be a második esztendőjét.

Mostanában az egész környék arról a kedves és bájos idillről beszél, melynek Ferdinánd fejedelem a hőse, — a hősnője pedig nem más, mint egy Zsuzsika nevű, gyönyörű leány, a murányvári erdősz leánya. Az idillben azonban a büszke fejedelemasszony is váratlanul szerephez jutott.

Zsuzsika néhány évvel ezelőtt, mikor a fejedelem első felesége élt, még a szófisi udvarnál volt alkalmazva, mint a fenséges asszony társalkodónője. Mikor azonban Ferdinánd másodsor nőült, a leány visszatért Murányvára, az édesapja házába, aki a Kóburg-gház erdőseje.

A fejedelem az idén egyedül volt a mokrapolyánai vadászkastélyban, mert a fenséges asszony hazautazott Mecklenburgba. Mivel örökké még vadászni se lehet, Ferdinánd, aki igen leereszkedő ember, néha azzal tűzte el az üres órái unalmát, hogy átrándult az egyszerű erdőszlakba, megivott egy-egy ponár friss tejet, s nyájasan elbeszélgetett Zsuzsikával. Sőt utóbb annyira ment érdeklődése a szép leány iránt, hogy minden iránt érdeklődött, ami a bájos gyermekre vonatkozott s külön őrt alkalmazott, aki harsány trombitaszóval jelezte, ha férfivendég érkezett az erdőszlakba. A trombitaszót mindaddig tovább adták, míg az ötödik-hatodik jel-

zést már az egy órányira fekvő polyánal vadaskastélyban is meghallották . . .

A minap a fejedelem személyesen megjelent a vereskői postahivatalban, s egy ajánlott levelet adott fel a felségének Mecklenburgba. Mikor a vevényt megkapta, elhajtatott Murányvár irányába, de nem telt bele egy félóra, s egy olasz sárga autómobil állt meg a vereskői posta előtt; az automobilban a Mecklenburgban vélt fejedelemné ül. A fenséges asszony bement a postára, s idegesen tudakozódott a férje után. Mikor megmondták neki, hogy a fejedelem épp az imént távozott a hivatalból, gyorsan el akart robbanni Murányvár felé, de előbb a hivatalnok alázatossággal megkérdezte:

— Parancsolja a fenséges asszony, hogy a levelet azért elküldjük Mecklenburgba?

— Én tőlem akár Kinába is elküldhetik, válaszolta a fejedelemné haragosan.

Öt perc múlva az autómobil már elűnt, s másnap Zsuzsikát és az édes apját váratlanul elhelyezték Murányvárról. Hogy ennek mi volt az oka, s hogy a fejedelemné hogy került ilyen váratlanul Mecklenburgból Gömbörmegyébe, azt itt természetesen senki se tudja . . .

Vaddisznó helyett embert lőtt.

Gondtalan erdőőrök áldozata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 31.

Dézna község lakosságát megrendítő szerencsétlenség tartja izgalomban. Két erdőkerülő tegnap hajnalban a község határában a kukoricást őrizte a vaddisznók pusztításai ellen, amikor egyikük a sötétben csörtetést hallott és látta, hogy valami mozog a kukoricásban. Odalőtt és egy bérest, aki a kukoricáson keresztül igyekezett hazafelé, halálra sebzett. A béres délután meghalt.

A szerencsétlenségről a következőket jelentik:

Váradi Török Gyula földbirtokos kukoricaföldjein a vaddisznók már napok óta nagy pusztítást vittek véghez. Török ezért megbízta Ross Nikolaj és Szidor József erdőőröket, hogy álljanak lesbe és lőjék le a garásdalkodó vad disznókat. A két erdőőr tegnap kora hajnalban a kukoricás közé fekküdt és sorétre töltött fegyverrel várták a jó szerencsét. Ugy öt óra tájban a szundikáló Ross a kukoricásban hirtelen gyanus zajt hallott. Felemelkedett és ekkor mintegy tíz lépésnyire a magas kukoricaszárak között egy alakot látott mozogni. Azon hiszemben, hogy vaddisznó közeledik, felemelte fegyverét és lőtt.

A lövés után iszonyu jajgatás hallatszott a sűrű kukoricából. Ross társával együtt odarohant és megdöbbenve látta, hogy a vaddisznó helyett embert lőtt. A szerencsétlen ember súlyosan sebesülve hevert a földön. A két erdőőr kérdésére elmondotta, hogy Vance Pálnak hívják és béresként szelgél egy dézsnal gazdánál és a rövidebb út kedvéért a kukoricáson át akart hazamenni a faluba.

Vance esután elvesztette eszméletét. Be szállították a községben levő lakására, ahol rögtön orvost hívtak hozzá, de hiába, mert a délután folyamán nagy kínok között meghalt.

A dézsnal előjáróság a tragikus esetről értesítette az aradi ügyészséget, amely elrendelte a szerencsétlenül járt béres felboncolását és megindította az eljárást a gondtalan erdőőr ellen.

HARC A KATEDRA KÖRÜL.

Egy román tanár bukása.

Az Asztalos Sándor-ünnep következményei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, augusztus 31.

Az aradi görög-keleti román szentszékek a minap szemináriumi tanárválasztó ülése volt. A tanárválasztás rendes körülmények között tisztán az egyházat és a szemináriumot érdekli, a közönség körében azonban nem kelt különösebb figyelmet. A mostani tanárválasztás azonban, melyet alig pár nappal ezelőtt ejtett meg a román szentszék, már eddig is igen nagy feltűnést keltett és alkalmat még sokkal erősebb hullámokat fog vetni.

Ami a közérdeklődést e tanárválasztás felé irányította, az Costa Jánosnak, az aradi görög-keleti román tanítóképző egyik régi tanárának az ügye. Costa János hat esztendő óta tanára a román tanítóképzőnek s ez alatt az idő alatt Arad társadalmi életében is elég gyakran játszott szerepet. Tanári állásában véglegesítve nem volt s így minden esztendőben újból választás alá került. 1902. óta a szentszék minden évben meg is választotta őt, az idén azonban a múlt hét végén tartott szentszéki ülés *Costa tanári helyét mással lőtötte be.*

Costa János kibukása széles körökben nagy feltűnést keltett. Imeretese, hogy Costa modora és felvilágosult elvei miatt sokszor került ellentétbe a túlzó nemzeti ségi politikát folytató románokkal és épen ez év február 8-án történt, hogy az aradi *Tribuna* heveshangu támadást intézett ellene azért, mert az *Asztalos Sándor emléktábla leleplezésénél ünnepi beszédet mondott.* Most, hogy Costa — aki különben családos ember — hirtelen elvesztette állását a szemináriumnál, igen sokan összefüggésbe hozták ezt az ő magyarbarát érzelmivel; román részről viszont azzal indokolják kibukását, hogy nem birt megfelelő tanári képesítéssel és a szükséges vizsgát igazgatója sürgetésére sem tette le. Ezek a különféle hírek arra indították az *Aradi Közlöny* munkatársát, hogy magától Costa Jánostól és a szeminárium igazgatójától, *Ciorogariu R.* Romántól tudakozódjék a tanárválasztás ügyében. A kapott érdekes nyilatkozatokat az alábbiakban közöljük.

Costa János

és az Asztalos Sándor ünnep

Munkatársunk elsősorban Costa Jánost kereste fel, aki ezeket mondotta:

— Epen most kaptam én is a hivatalos értesítést arról, hogy az aradi görög-keleti román tanítóképzőnél elfoglalt állásomra mást választottak meg. Kibukatósomat azzal indokolják, hogy nem volt meg a kellő képesitésem. Hogy azonban ez az indokolás csak ürügy, azt többféleképpen be tudom bizonyítani.

1902. óta egy választásnál sem hoztak fel kifogásokat képesitésem ellen, sőt a közoktatásügyi minisztériumnak 1907.

évi 38231. számú rendelete azt mondja, hogy az aradi görög-keleti román szeminárium tanárai ellen képezés tekintetében *semmi kifogás sem emelhető.* Nyolc félévig hallgatója voltam az egyetemnek és van filozófiai szakvizsgám. A törvény nem állapít meg különös képesítést a tanító-épzői tanároknak és éppen az a szentszéki ülés, mely engem kibuktatott, megerősítette egyik társamat, Mikulia Miklóst, aki ugyanolyan képesitéssel bír, mint én.

(A február 8-iki ünnep)

Ez a körülmény tehát nem lehetett oka kibukatósomnak. Ez csak ürügy volt, az okot máshol kell keresni.

Tudvalevő, hogy én február 8-án ünnepi beszédet mondottam az Asztalos Sándor-emléktábla leleplezésénél. A szemináriumban e napon előadás volt, én tehát két órám alól felmentést kértem *Ciorogariu* igazgatótól. Az igazgató, mikor előadtam neki kérelmem okát, hangosan így kiáltott felém:

— *Majd megmutatom én, ki tart beszédet olyan ember emlékezetére, aki a románok és a szerbek vérént ontotta!*

Ez emlékünnap óta az igazgató állandóan éreztette velem ellenszenvét. Ugyaneznap a *Tribunában* megjelent egy cikk ellenem, amely cikket tudomásom szerint *Ciorogariu* igazgató diktálta.

(Egy kézirat története.)

A szemináriumi igazgató különben egyéb okok miatt is neheztel rám. Én többször a nyilvánosság előtt is kifejezést adtam azon véleményemnek, hogy az igazgató nem képes felügyelői kötelességét gyakorolni. Ezt egy alkalommal, mikor *Goldis* László biztos küldetésben volt az intézetnél, kértem a jegyzőkönyvbe is felvenni.

Ciorogariu neheztelésének másik oka is volt. A *Tribuna* két idej számában erős hangú cikk jelent meg *Politikai örömlények* és *A karánsebesi merénylet* címek alatt. Ezeket a cikkeket biztos tudomásom szerint *Ciorogariu* írta. A *Tribuna* felelős szerkesztőjeként akkor egy nyomdász volt megnevezve, aki azonban e két cikkért nem volt hajlandó felelősséget vállalni s ezért azok kéziratait megőrizte, dacára annak, hogy *Ciorogariu* többször kérte azokat. *Ciorogariu* ekkor hesezasan tárgyalt a nyomdász-szerkesztővel, aki végre bizonyos feltételek mellett át is adta a kéziratokat — melyekből azonban két lap hiányzott. E lapok közül egy eljutott *Burdea* Szilárd képviselő kezéhez, akiről a „Politikai örömlények” című cikk szólott. Az igazgató már most azzal gyanúsított engem, aki ismertem ezt a nyomdászt, hogy én juttattam el a kéziratot *Burdeához.* Pedig ez nem áll.

Ciorogariu igazgató nyilatkozata.

Ciorogariu Román, a szeminárium igazgatója, kit, mint említettük, szintén megkérdezett ez ügyben munkatársunk, a következőképp nyilatkozott:

— Costa Jánost azért nem választotta meg újból a szentszék, mert *nincs teljes képesítése*. En többször felszólítottam már, hogy tegye le a pedagógiai vizsgát, vagy legalább a szakvizsgát, de mind e felszólításom nem használt. Ő arra hivatkozik, hogy a kultuszminiszterium eddigelé nem kifogásolta. Ami azonban eddig nem történt meg, az megtörténhet ezután és én nem vállalhatom magamra a felelősséget akkor, ha ez vagy esetleg egy másik kormány e miatt minket támadna meg. Hogy egyes hírek ezzel szemben elferdíteni igyekezzenek a dolgot, azt tudom és Costa részéről értem is, de én csak annyit mondhatok, hogy Costát elégtelen képesítése miatt ejtették el.

Panasz a minisztériumhoz.

Costa János ügye különben még nem fejeződött be. Az állás nélkül maradt tanár nem hagyja ennyiben a dolgot és — mint kijelentette — igaza tudatában *panaszt tesz Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszternél*. Meg van győződve arról, hogy a kultuszminiszterium be fog avatkozni ebbe az ügybe és igazságot szolgáltat neki. A panaszt már a legközelebbi napokban felterjeszti a kultuszminiszteriumhoz.

GRÓFNŐ**és parasztleány szerelme.****Esküvő teljes csendben.**

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 31.

Egy romantikus szerelmi história nyert ma szerencsés befejezést. A grófkisasszony hosszú küzdelmek után kivívta a győzelmet, összeházashatott imádjával, egy deli parasztleánnyal.

Hónapokkal ezelőtt sokat foglalkoztak a lapok Pongrác Henriette grófnő és Andrásik János vágrévfalusi földmives kalandos szerelmi ügyével. A viruló szépségű grófleány beleszeretett a hatalmas termetű, villogó szemű parasztleányba és a legnagyobb határozottsággal jelentette ki szülei előtt, hogy nőül fog menni hozzá. A büszke főúri család kitagadással és szülei átokkal fenyegette a leányt, aki makacsul ragaszkodott elhatározásához. El is távozott az ősi kastélyból és véglegye szüleihez költözött. Időközben atyját, Pongrác Ede grófot a szegény, leánya tette miatt, a sirba vitte és Henriette grófnőt végrendeletében csupán a köteles részre szorította. A család azóta is mindent elkövetett, hogy a szerelmeseket egymástól eltántorítsa, a vőlegénynek nagy összegeket ígértek, de hiába. Most, hogy a házasság minden akadályát elhárították, végre egybekelhetek.

A polgári esketés ma délután folyt le a hetedik kerületi anyakönyvvezető előtt.

A boldog fiatal asszony, Pongrác Henriette grófnő csak a tavasszal mult tizenhét esztendő, míg az új férj, András-

sik János huszonhét éves és hatvan hold földje van. Az egyszerűen öltözött ifju párban senki sem sejtette a grófkisasszonyt és a parasztleányt, akiknek házassága teljes csendben, minden ünneptelenség nélkül ment végbe. A polgári esketésen tanuként Győző Dezső dr. és Grossich Norbert dr. fővárosi ügyvédek szerepeltek. Andrásik családja részéről csupán apja és anyja jelentek meg, míg a grófnő familiája természetesen távolmaradt az aktusról.

Az ifju pár egyelőre Budapesten marad és csak a jövő héten indul külföldi nászútra.

TARKASÁGOK.

(Tömörkény és Homok) A magyar szépirodalom e két munkásságának neve kacagató ok miatt kerül most egymás mellé. Tömörkény István és a Homok néven ismert Cserzy Mihály (aki különben a legjobb szegedi borbély is egyúttal) hivatalosak voltak tegnap egyik közös barátjuk névnapjára. Nagy társaság volt együtt, csupa jókedvű és előkező szegedi polgár. Közöttük Szalay József rendőrbíró. A társaság állandóan a Tömörkény István abnormis szakállán mulatott Tömörkény ugyanis akkor este érkezett haza a tanyáról hosszú távollét után. Odakint persze nem borotválkozhatott és így olyan művészi rendetlenségű szakállát nőtt, hogy a társaság tagjai folytonosan afölött gonyolódtak. Szalay rendőrbíró végre megszokta a sok életet és szükségesean látta a dologba való beavatkozását.

— Rendőrbíró jogomnál fogva ezennel elrendelem, hogy Cserzy Mihály, a kitűnő borbély-író nyílt színen leborotválja Tömörkényt.

— Nagyon szívesen, ha fizetnek, — mondta Cserzy.

Erre gyűjtés indult meg a társaságban és 16 koronát sikerült összegyűjteni Tömörkény szórakoztatására.

Cserzy felig le is borotválta Tömörkényt. Akkor nagyot fújt és kijelentette, hogy 16 koronáért nem folytathatja ezt a súlyos munkát. Ekkor pótygyűjtést rendeztek és még 7 koronát sikerült összeszedni. Cserzy ezért már egészen leborotválta Tömörkényt. A műtét alatt azonban a két író titokban megállapodott, hogy a pénzt ketten elpesszögözik. Nemsokára el is akartak illanni, de a rendőrbíró saszeme fölfedezte az összeesküvést és letartóztatta a szökni vágyókat, a pénzt pedig elvette tőlük.

— Hát mi lesz azzal a pénzzel? — kérdezte Cserzy.

A társaság sokáig gondolkodott, hogy mi történjék a pénzzel. Tömörkény azután kimondotta a szentenciát:

— Az itt összegyűlt társaság ezennel becsületére fogadja, hogy addig nem nyugozk, amíg Róza Sándornak Szegeden szobrot nem emeltek. A most összegyűlt 23 koronát pedig a szobor alapja javára adományozzuk.

Általános helyesléssel találkozott az eszme és még csak azt kötötték ki, hogy a készitendő Róza Sándor szoborhoz egy rendőrkapitány álljon modelt.

(A Fidibusz) Tudvalévő, hogy Budapesten az iskolákban elültették a „Fidibusz” című pikáns élclap olvasását. Nagyon csalódtak azonban azok a tanügyi férfiak, akik ettől a tilalomtól sokat reméltek. Hogy a Fidibuszt mennyire olvassák a diákok, annak bizonyítására álljon itt a következő aradi történet:

Má pótvizsga volt egy aradi középiskolában. A tanár ezt kérdezte:

— Mond fiam, hogy hívták azt az ókori híres görög szobrászt?

A fiu gondolkodott, majd így hebegett:

— Fi ... fi ...

— Jól mondd, fiam: Fel kezdődik és sz-el végződik, — mondta a tanár Fideüsszra célozva.

A fiu arca földerült és örömmel vágta ki:

— Azt a szobrászt Fidibusznak hívták.

Nagy vasuti szerencsétlenség.

Két halott, tizenkilenc sebesült.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 31.

Ismét borzalmas vasuti katasztrófa hírét hozza a táviró. Ezuttal a varasd—zágrábi vonalon történt a szerencsétlenség, amelyet nem a vonatvezető, vagy hibás váltóállítás okozott, hanem a rossz karban levő pályatest. Mint a vizsgálat megállapította, az egész vonal mentén botránnyosan rossz állapotban vannak a sínek és a talpfák s igazán csodálatos, hogy már eddig is nem történt nagyobb katasztrófa. A kisiklás következtében két utas meghalt és igen sokan súlyosan megsérültek.

A szerencsétlenség részleteiről Zágrábból ezeket táviratozzák:

Horvátországban Veljko Trgoviste állomáson nagy szerencsétlenség történt tegnap reggel 6 óra 45 perckor a varasd—zágrábi vonalon. Veljko Trgoviste állomás közelében a személyvonat kisiklott. A kisiklás következtében két ember életét veszítette, 19 többékevésbé súlyosan sérült meg. A katasztrófa színhelyére Zágrábból azonnali segélyvonat indult orvosokkal és menőkkel. A kisiklást valószínűleg az esőzések következtében meglapult pályatest okozta. Az utasok éjfélig voltak kénytelenek a szabad ég alatt tanyázni.

A rémes szerencsétlenség egyik szemtanúja ezeket mondotta:

— Az a kocsi, amelynek egyik részében én ültem, nem suhint le a töltésről. Nekem a heves rázkódástól és a kiállott ijedségen kívül nem esett komolyabb bajom. A szomszédságomban ült egy hat-hét esztendőnek látszó fiúcska, aki megsiketült. Az előtűnk levő kocsi va ósággal ketté vált, a súlyos teher a bennülőket teljesen összenyomta. Az a szerencsétlen asszony, akit holtan találtak meg, férje szemelátára lehelté ki lelkét.

Hütter mozdonyvezetőről azt mondják, hogy amikor a vágányokra esett, még szippantott néhányat cigarettájából és így szólt a fűtőhöz:

— Ez volt az utolsó cigarettám.

Sokan látták, hogy az egyik kalász, aki a kisiklás percében az első kocsi átjáróján állott, öt méter magasságban repült fel a levegőbe, úgy hogy elérte a telegráf drótot.

A vonalon utaztak Frank és Glegovics Starczevics párti horvát képviselő, akik kerületükbe igyekeztek, hogy beszámolót mondjanak. Mindketten jelentéktelen horzsolásokat szenvedtek és a délután folyamán baj nélkül megérkeztek választóik körébe.

Ma egész délelőt folytatták a vizsgálatot és megállapították, hogy az egész vonalon szörnyű elhanyagolt állapotban van a pályatest. A vágányok hasznavehetetlenül rosszak és lelki ismeretlenül hiányos gondozásban részesülnek. Az egész vonal alapos átjavítására van szükség, különben újabb katasztrófák történnek. A forgalom az útvonalon szünetel.

Késő éjjel jelentik:

A katasztrófa oká ó újabbán kétféle verző kering. Az egyik szerint a pályatest igen

rossz állapotban volt és az időszerű elő a szerencsétlenséget. Egy másik híresség az állítja, hogy a két mondonyvezető részeg volt és husz percnyi késést akartak behozni. És okból olyan sebességet adtak a vonatnak, amelyet a pályatest nem bírt el és ez okozta a katasztrófát.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Elöleges színházi jelentés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 31.

Szendrey Mihály színházgátló ma adta ki előleges színházi jelentését, amelyben tudtul adja, hogy az 1908-9. évi szezon szeptember 26-án kezdődik. A színházgátló a jövő szezonra a legjobb új színpadi művek bemutatását és a régi kiváló alkotások előadását ígéri. Nagyobb személyi változások nem lesznek a jövő szezonban. Főjegyzésre méltó, hogy a rendezők között Kulcsár Lajos (?) neve is olvasható. A társulat teljes névsorát különben itt közöljük:

Igazgatóság: Szendrey Mihály, igazgató-főrendező. Rendezők: Keszler Ede, Polgár Sándor, Kulcsár Lajos. Gazda: Kulcsár Lajos. Pénzárnok: Gonda László. Versenyő karnagy: Tíger Árpád. Zenekarigazgató: Mühlhaus Gáspár; 26 zenész. Sugó: Bizza Károly.

Előadó személyzet: Benkőné Poldi, komika. H. Harmath Józsa, náiva. H. Kőrösi Juci, társalgási. K. Kápolnai Juliska, hősnő, szende. Kállay Jolán, operette énekesnő. Kun Irén énekesnő. H. Novak Irén, drámai szende. S. Rontay B. niska, operette énekesnő. Follinussné Csiganázi E. o, drámai any. Wlassák Vilma, opera énekesnő. Zalay Margit, énekesnő. Dáni Lajos, társalgási színész, bonvivánt. Ditróy József, társalgási. Lovag Ferrari d'Aibarredo, opera tenor. Faudy Károly, operette tenor, naturbura. Hunyady József, népszínműénekes, bariton. Keszler Ede, hő, jellem. Kulcsár Lajos, segéd apa, komikus. Lidiszlay József, operette bariton. Ledvey L. o komikus. Mártony Róbert, lírai szerelmes. Polgár Sándor buffó. Szendrey Mihály, társalgási. Várnay Jenő, apaszínész, jellem.

Női-kar és segédszínészek: Szegedy Józsa, Székely Valér, Barabás Zs., Faludiné Vilma, Vámos Gizli, Lászy Etel, Ledvey Leoné, Molnár Ilona, Neuman R., Szabó Ilonka, H. Fekete Aranka, Abay Ilonka, Gálitzky Etel, Gálitzky Margit, Bizza Piroskó, Tilgerné Teréz, Szabó Erzsike.

Férfi-kar és segédszínészek: Ajtay Odón, Belinsky József, Pintye Lajos, Bátor Illés, Bánbidy József, Keller István, Kertész Dezső, Leszkay Dezső, Szalay Antal, Szappanos Dezső, Ricz Kornél, Szabó Sándor, Szabó László, Nagy József, Nagyiván L., Vihary Béla.

A jövő színházi évadra eddig a következő újdonságok vannak műsorra tűzve: *Félisten*, *Gossdu Elek* drámája, *Bemény*, Heyermans színműve, *Társadalom támaszai* *Ibsentől*, *Helyre asszony* népszínmű *Kada Elektől*, *Rajongó és Bojár ledny*, a Szendrey pályázatának eddig elő nem adott pályaművel, *Othello*, *Verdi* operája, *Manon*, *Puccini* operája, továbbá *Dollár királynő*, *Komédiások*, *A szép gárdista* operettek. Bemutatóra kerül Goldmarknak vagy Sába királyfija vagy *Házi tücsök*-je.

Az első hét műsora. Szeptember 26-án: *Dollár királynő*, 27-én délután *János vitéz*, este *Dollár királynő*, 28-án *Dollár királynő*, 29. és 30-án *Kék egér*, október elsőjén *Tatárjárás*, 2-ikán *Nóra*, 3-ikán *Helyre asszony*.

* A marathoni futás. Nagyszerű szenzációja van az Uránia színháznak. Mostani műsorán mutatja be a londoni Olympiád legnagyobb versenyét, a 42 kilométeres Marathoni futást, melynek győztese, a kis olasz *Dorandó* közvetlen a cél előtt eszméletlenül összeesett. A rendkívül érdekes kép bemutatja a marathoni fu-

tás egész lefolyását a starttól a célig. Az utolsó végig az érdeklődők tízezrei állnak sorfalat és tapssal fogadják az autombilon és kerékpárokon kísért versenyzőket. A kép annyira életbű, hogy a fantázia minden megerősítése nélkül el tudjuk képzelni a marathoni futás izgalmait. Felemlítésre érdemes, hogy ezt a képet az aradi Uránia színház mutatja be először Magyarországon. A szenzációs kép három napig marad műsoron.

Egészséges a király.

Ellopott királyi alapítólevél.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, augusztus 31.

A király egészségi állapotáról a tegnapi és a mai nap folyamán ismét megnyugtató hírek érkeztek. Ezek a hírek azonban félhivatalos eredetűek és így nem szükölködnek „kellő” óvatosságban. De abból a kétségbevonhatatlan faktumból, hogy az uralkodó életmódja nem változott, hogy rendes sétáit teszi, jelen volt az Erzsébet-kórház alapkövetételeténél, minisztereket fogadott stb. következtetni lehet, hogy az óvatosan közreadott, a király egészségi állapotára vonatkozó hírek ezuttal talán mégis megfelelnek a valószínűségnek.

A legújabb tudósítások szerint az uralkodó szeptember 7-én utazik el Ischlből, ahol harmadfél hónapig tartózkodott és Bécsen át jó Budapestre.

Tegnap *Burián* báró közös pénzügyminiszter, *Marchet* osztrák kultuszminiszter és *Khevenhüller* párisi nagykövet járt a királynál. Ischlben udvari ebéd is volt, amelyen a nevezett államférfiak is megjelentek.

Kinos feltűnést keltett Ischlben, hogy az Erzsébet-kórház alapkövetételeténél elhelyezett kazettát, melyben a király által aláírt alapítólevél és emlékérem volt — ellopták.

Az ischli híreket az alábbiakban foglaljuk össze:

Bécs, augusztus 31. Őfelsége ismét jól érzi magát. A köhögés és a nátha megszűnt. Közérzése kitűnő, erőállapota kielégítő. A felség szeptember 7-én elutazik Ischlből, ahol tíz hétig tartózkodott és Bécsen át egyenesen Budapestre utasik.

Ischl, augusztus 31. *Burián* báró közös pénzügyminiszter, valamint *Khevenhüller* gróf párisi nagykövet résztvettek a mai udvari ebéden. *Burián* közös pénzügyminiszter tegnap ki haligatáson volt a királynál.

Ischl, augusztus 31. Mérvadó helyről követezőket közlik a király közvetlen környezete tőle a király állapotáról:

A király állapota nagyon kielégítő. A királynak ugyan még mindig könnyű náthája van, de teljesen jól érzi magát, mindennap szokott sétáját végzi, étvágya jó és nagyon jól alszik. A király az elmúlt éjszakát is nyugodt, zavartalan álmomban töltötte. A király korán reggel rendes sétájára indult.

A mérvadó körök véleménye szerint a király náthája már rég elmúlt volna, ha az időjárás az utóbbi napokban nem lett volna olyan kedvezőtlen. *Ferenc Ferdinánd* főherceg, trónörökös szeptember harmadikán ideérkezik, hogy átvegye a hadgyakorlatokra vonatkozó utasításokat, melyeknek a főparancsnoksága, mint minden évben, az idén is a trónörökös kezében lesz. Ugyane napon a király kihallgatáson fogadja *Aerenthal* báró külügyminisztert.

Ischl, augusztus 31. Az Erzsébet-kórház tegnapi alapkövetételeténél elhelyezett kazettát az ő felsége által aláírt alapítólevéllel és 36 korona értékű emlékérmekkel az elmúlt éjjel ellopták. A tetteseket nyomozzák. Elfogatásukra Ischl községe 1000 koronányi díjat tűzött ki.

Tekintettel arra, hogy az időjárás még mindig kedvezőtlen, a király környezete a legutóbbi napokban ismételve nyomatékosan azt ajánlotta a királynak, hogy egy ideig még ki-mélje magát és ne tegye ki magát azon fáradalmaknak, amelyekkel a hadgyakorlatokon való részvétel jár. A király erre nézve még nem döntött véglegesen, mert azt óhajtja, hogy a nagygyakorlatokat az idén is az ő személyes jelenlétében tartassák.

Az ischli jelentésekkel szemben a félhivatalos M. T. I. a következőket jelenti:

A király ismét jól érzi magát, köhögése és náthája megszűnt, közérzése kitűnő, erő állapota kielégítő. A felség szeptember hetedikén Ischlből Bécsen át egyenesen Budapestre utazik.

Másik távirat jelenti: A király állandóan jól érzi magát. Az éjszakát jól töltötte és ma reggel a rendes időben kelt fel. A szokásos reggeli sétáját azonban nem tarthatta meg, mert erősen esett az eső. Fél tizenkét óráig ő felsége dolgozó szobájában volt, ekkor félbeszakította munkáját és öccsét, *Lajos Viktor* főherceget fogadta, aki tizenegy órakor érkezett Klesheimből Ischlbe.

A főherceg üdvözölte a királyt jubileuma alkalmából. A felség szívesen fogadta öccsét, aki egy óráig maradt nála. *Lajos Viktor* főherceg azután a király villáját elhagyva meglátogatta *Ferenc Szalvátor* főherceget, *Mária Valéria* főhercegnőt és *Gizella* bajor hercegnőt. Délután három órakor a főherceg a királyi villába ment, ahol résztvett a családi ebéden. Őfelsége igen jókedvű volt. A főherceg holnap visszatér Klesheimbe.

Mint hivatalosan jelentik, a király szeptember tizenhatodikától tizennyolcadikáig okvetlenül résztvesz a veszprémmegyei hadgyakorlatokon.

Párisi divatlevél.

Az idei nyár kellőképpen gondoskodott róla, hogy az őszebe való átmenet igen hirtelen ne legyen: egész nyáron inkább őszi volt az időjárás, semmint nyárhoz méltó. Akárhogy is lesz, a divat ipara nem pihent s a maga újdonságaival készen áll az ősze. A szövetgyárak már szét is küldötték a kereskedőknek az új évad újdonságait, készen már az őszi divat minden aprólékosággal: készen őszi az kalapforma, a divatos színek, a selymek és egyéb kellékek divata. Az ipar most annyira elébe dolgozik mindig a készülő divatnak, hogy az egyén ízlése már keveset határoz.

A selyemszövetek gyárosai ezuttal sok újdonságot tartogatnak a hölgyvilág számára. Hosszas szünet után ismét divatos lesz az idén a bordázott selyemszövet, az, a mit egyszerűbben ripsz néven ismerik a közönség; még pedig mind a nagyobb bordás ottomán, mind a finomabb bordás épinglé. De velük egyidejűleg helyet kérnek az őszi divatban a sima fényes selymek is, a peau de soie, és mint a satin liberty utóda, egy egészen új, finom toilették számára való selyem: a cachemire de soie. Divatos lesz azután a bordás és a sima bárony egyaránt. A duna, tompa színű szövetek mindinkább előtérbe törekszenek s kivált mint a selyem paletotk kísérői, szinte nélkülözhetetlenek lesznek. De a gyapjuszöve-

tek bordázott fajtái is divatosak lesznek, elsősorban a serge és a cote de cheval. A mi a szövetek minőségét illeti, az első hely a minta nélküli való, teljesebben sima szöveteké, de azért kockás és sávos mintájú szövetekről is gondoskodtak a gyárak.

Az ős divatos színének a szürkés-barna igézők különböző változatai, melyek közül a sötétebbek tete de négre (szeressenfej) és taupe (vakondokszin) elnevezéssel kerülnek forgalomba; másik fontos szín lesz a zöld is, még pedig az orosz zöldnek elkeresztelt sötétebb s a palack-zöld néven forgalomba kerül világosabb zöld. Egyéb divatos színek: a vörösbarna (bois de rose), az amethyst árnyalatára emlékeztető lila, a matador névre elkeresztelt középzsárgyaltatú s a marine nevű sötétebb kék szín. A barnának új árnyalataként kerül forgalomba az aranybarna marocso szín.

Ami a szabást illeti, amennyire Páris nagy száműhelyeibe betekintheztem, megállapíthatom, hogy az ősszel folytatni fogják diadalutjukat a hosszú aljszakettek és szűk princesse-szaknyák, mint kellőképpen összeharmonizált kosztümök. A szakettek oldalt felhasítva, zainórral díszítve és majd minden esetben mellényesen viselik majd a mellény felül directoire reversé vagy sálgallérá hajtódik ki. A kabátujjak majd mindig hosszúnak és oly szűkek, hogy gombra járnak, mert különben a kéz feje keresztül nem buhatnék rajta.

Mindezzel persze csak nagy általánosságban kíséreltem megrajzolni a legközelebbi jövő divatjának képét. Részletesebben majd csak akkor írhatok, ha a nagy szabócégek közszemlére bocsátották már mintá ruháikat. Amiket megírtam, azokat emlékeztető jegyeztem fel egy-egy látogatásom után, a mit Drecolt éknél, a Bernard és Bechoff Dávid cégek műhelyében tettem. Hihetetlenül lázas az élet ezekben az egész palotákat elfoglaló műhelyekben. Hogy-nél hiszen az egész világ divata készül, alakul, forog bennük. Kémeset érő selyem, bársony és egyéb drága holmi hányódik a műhelyekben. De a francia iparnak ezek a becses termékei néhány hét múlva a külföld millióit vonzzák Párisba. Az egész világ szabósága Párisba jár ötletért, tanácsért. S a tanácsnak drága az ára. Nem esoda, ha Franciaország nemzeti vagyona évről évre nő tőle.

Amaranthe.

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 1-én az időjárás: Változékony, enyhe, sok helyütt espadék.

— **A nagybeteg román király.** Bukarestből táviratozzák: Noorden tanár tanácsára elhatározták, hogy *Károly* királyt Röntgen-készülék segítségével megvizsgálják. *Holaknecht* bécsi orvostanárt táviratilag Szinájába hívták.

— **A főispán az aradi gyermekkorház építkezésénél.** *Károlyi* Gyula gróf főispán ma délután megtekintette az épülőfélben lévő gyermekkorházat. A főispánt *Virág* Lajos városi főmérnök és *Tabakovits* Emil, a kórház építészke kalauzolták. Az alapszám munkák megtekintése után a főispán kijelentette, hogy többször is el látogat az építkezéshez.

— **Az aradi luteránus egyház kiválása.** Megírtuk annak idején, hogy az aradi luteránus egyház elhatározta az arad-békési egyházmegyéből való kiválását. Az aradi ágostai egyházközségnek tegnap ismét közgyűlése volt, melyen *Institoris* Kálmán és *Frint* Lajos elnökölték. E közgyűlésen elhatározták, hogy megsürgetik az esperességnél az aradbékési egyházmegyéből való kilépésük jóváhagyását, hogy e határozatukat még a jövő hóban megtartandó kerületi és egyetemes közgyűlés elé terjesztik. Az aradi ágostaiak tudvalevő-

leg a békés-csongrádi egyházmegyébe akarják magukat felvételni.

— **Osztrák miniszterválság.** Bécsből jelentik: *Ebenhoch* Alfréd osztrák földművelésügyi miniszter ma *Beck* báró miniszterelnöknek benyújtotta lemondását. A miniszter tudvalevőleg összbíródsági érdekből aláírta a szerb kereskedelmi szerződést, amelyet pártja, az agráriusok elutasítottak s nekia miatt le kellett vonni a konzekvenciákat. Mint hírlik, *Marchet* közoktatásügyi miniszter is beadta lemondását. Az uralkodó a két miniszter lemondását nem fogja elfogadni.

— **A szigorú Björnson.** Zágrábról jelelik: *Björnson* az *Agramer Tagblatt*hoz a következő levelet intézte:

— **Bátor vagyok** Önöket arra figyelmeztetni, hogy sohasem voltam hivatásos politikus és parlamenti tag s csak ilyen vehet részt az interparlamentáris békekongresszuson. Tehát nincsen alkalmam Berlinben *Apponyi Albert grófot* és a többi magyar népelnyomót s békeapostolt üdvözölni. Sajnálom, de legyenek türellemmel, a lovagias szájhősök, igazi békebarátok többé el nem bűvölnek.

— **A Neuman Testvérek alapítvány kamatának kiosztása.** Arad leg hatalmasabb ipartelepét, a Neumann Testvérek világhírű szeszgyárát az a kitüntetés érte, hogy a király aradi tartózkodása alkalmával személyesen felkereste, s a látottak felett elismerésnek adott kifejezést. Ennek a kitüntetés látogatásnak emlékére a gyárosok huszezer koronás alapítványt tettek, melynek kamatából minden év augusztus 31-én, a királyi látogatás napján, az alapítványt kezelő Aradváros tanácsa, tízenegy iparostanút részesít: sárgélyban. Ma délután osztotta szét *Varjassy* Lajos polgármester a kilencszázöt koronára rugó kamatot az ünneplőben megjelent iparostanulók között, akiket rövid beszédben az ipar szeretetére és képességeiknek továbbfejlesztésére ösztönözött. Az alapítvány áldásában az idén a következők részesültek: *Grimm* Flópp 97 kor., *Károlyi* Ernő 97 kor., *Kiss* János 97 kor., *Kócsa* László 97 kor., *Mandel* Dávid 97 kor., *Dávid* Ferenc 69 kor., *Zsurcsuk* Száva 69 kor., *Dagi* György 69 kor., *Metuzsik* Ferenc 69 kor., *Adamsz* Menyhért 69 kor. és *Kuba* Nyemcsuk 69 koronát kapott.

— **Sikkasztás a királyi udvarnál.** Bécsből táviratozzák: Az *Ostdeutscher Rundschau* fentartja hírét az udvartartásban történt hétmillió hiányról és kiegészítő közleményét azzal, hogy az udvartartás egyik magas állású hivatalnok *Lichtenstein* herceg főudvarmesterral folytatott beszélgetés után családjával együtt hirtelen elutazott, előbb azonban cselédségét bizonytalan időre szabadságotta. Hogy az illető tisztviselő hova utazott, az a beavatott emberek előtt is titok. Az *Extrablatt* azt állítja, hogy az illető udvari méltóság vidéken lakó leányát látogatta meg. Hozzászól a dologhoz ma a magyar félhivatalos *Bud. Tud.* is s ezt mondja: Egyes lapok a bécsi *Ostdeutscher Rundschau* alapján azt a hírt hozták, hogy az udvartartás kiadásai körül hétmillió koronányi hiányt fedeztek fel. A *Bud. Tud.* arról értesül, hogy e hírből egy szó sem igaz.

— **Halálhír.** *Füzesséry* Kálmán, Csanád megye tb. főügyésze, a „Szászvári ármentesítő és belvízelvezető társulat” igazgatója, a csanádi püspökség uradalom jogtanácsosa, Csanád megye törvényhatóságának és Makó város képviselőtestületének tagja életének 71-ik évében, folyó évi augusztus hó 28-án délelőtt 11 órakor jobbláttra szenderült. A meghalócskát hült tete-

met augusztus hó 30-án vasárnap délelőtt 11 órakor a makói róm. kath. temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyezték.

— **Aradi orvos a külföldön.** *Wiener* Gyula aradi előkelő fogorvos, mint minden évben, most is külföldi tanulmányutra ment, ahol az öntöit-arany tömések legújabb rendszerét sajátította el magának és tanulmányozta a hideg-sok és koronák feltűnő újításait, valamint a fogászat történetében kiemelkedő reformként üdvözölt porcellánból égetett egész fogcsorok készítését. *Wiener* dr már a napokban visszatér és a jövő hét elején újra felveszi gyakorlatát.

— **Holttest a síneken.** Az a gyorsmotor, amely Szegedről Aradra este 9 óra 15 perckor szokott érkezni, ma este néhány percnyi késéssel robogott be. Ennek az oka, hogy a gyorsmotor Apátfalvánál egy uriasan öltözött ősz embert gázolt halálra. Az illető a sínen feküdt, amikor a motoros arra haladt és a kocsi keresztül ment rajta. Az illető néhány perc múlva meghalt. Hogy ki volt a szerencsétlen teremtés, azt még nem sikerült megállapítani.

— **Sikkasztó igazgató** *Esszkról* táviratozzák: *Hermann* Lajos, a horvát kereskedelmi részvénytársaság cégjegyzője és igazgatója, aki Zágrábról megszökött, *Hermann* Dániel volt zágrábi udvari szállító fia. Az általa elikkasztott összeg 10 000 koronára rug, amelyet legnagyobb rész: *Rohitsch* Sauerbrunnban paraszolt el.

— **Az öngyilkos hivatalnok temetése** Vasárnap délelőtt, a szűk temető halottas házából temették el *Klein* Ödönt, a Budapesten öngyilkossá lett aradi fiatal tisztviselőt. A temetésen a részvét szép formák között nyilvánult meg; a gyászoló közösség sorában volt az *Első Magyar Általános Biztosító Társaság* aradi vezérigazgatójának tisztviselői kara, *Dániel* Endre vezértitkár vezetésével, továbbá az *Aradi Magántisztviselők Egyesületének* tagjai. A koporsó fölött dr. *Vágvölgyi* Lajos rabbi mondott búcsúzó beszédet. Az öngyilkos hivatalnok esetével kapcsolatban megjelent hírekkel szemben *Klein* Ödön családja annak közlésére kért föl bennünket, hogy a család sem a szanatórium vezetősége, se más ellen *főjelentést* nem tesz.

— **Halálos ugrás.** *Abbáziából* jelentik: *Angiolina* fürdőben *Bernatovics* Pál, a 80. gyalogezred huszonhat esztendőes hadnagya oly szerencsétlenül ugrott le az uszoda legmagasabb helyéről a sekély vízbe, hogy nyakcsigolyatörést szenvedett és meghalt. A hadnagy ugynevezett „fejest” ugrott és fejét teljes erővel a szirtes mederbe vágta. Az orvosok egy óra hosszat élesztgették, de nem tért eszméletre. A tragikus véget ért hadnagy egyike volt a hadsereg legképzettebb tisztjeinek, tizennégy nyelvet beszélt. Az eset *Abbáziában* általános részvétet keltett.

— **Betörés a kuvini községében.** A hózap 28-án ismeretlen alak betört a kuvini község-házára s 400 koronát ellopott. Az éjjeli őrk észrevették, hogy 28-án este 8 órakor valami paraszt ruhás alak járkal a községében. Később utána mentek, de akkor már az ismeretlen ember eltűnt. Megállapították, hogy a parasztember, aki úgy látszik tudta a községében a járást, bement a jegyző szobájába, amikor a községében senki se tartózkodott és az egyik fiókot feltörte. A fiókban lévő 400 koronát elvitte és az iratokat összevissza hánysa. A csendőrség vizsgálatot indított, de a tettest még nem sikerült elfogni.

— Városháza építés. *Törökcsentmiklós* város kétszázhatvanötödik koronával új városházát épített. Az építkezésre kiírt pályáson *Steiner József* aradi műépítész tervvel nyert díjat s őt bízták meg a kivittel is. Az építkezést jövő héten kezd meg *Steiner* műépítész.

— Nőtisztviselők szervezkedése. Az a hatalmas eszme, amely az egy foglalkozást űző két gazdasági szervezetekbe való tömörülésre kényszerít, a szervezkedés városunk női irodai alkalmazottait sem hagyja harcvonalán kívüli. A Nőtisztviselők Országos Egyesülete, amely Budapesten már 11 év óta sikeresen dolgozik a női tisztviselői kar érdekeinek védelmére és színvonalának emelésére, újabban az ország nagyobb városainak női tisztviselőit is szervezi. Városunkban ez a szervezési munka egy nyilvános értekezlettel veszi kezdetét, melyre a Nőtisztviselők Országos Egyesülete ez uton is meghívja az aradi női tisztviselőket, tekintet nélkül arra, hogy állami, városi hivatalban, részvénytársaságoknál vagy magáncégekben vannak-e alkalmazva. Az értekezlet szeptember 6-án délután 3 órakor lesz az Aradi Magántisztviselők Egyesületében (Központi-szálló) amely e célra készséggel engedte át helyiségét. Az értekezleten az országos egyesületet annak éveken át volt elnöke, *Schwimmer Róza* fogja képviselni.

— Veszett állatok garázdálkodása. Tegnap délután a mosgó színház előtt egy veszett kutya megharapott két aradi iskolásfiút s egy temesvári banktisztviselőt. A veszett eb a Nyári színház felől került elő s a Mozi előtt álldogáló embertömeg közé furakodott. A kutya egy darabig csöndesen viselkedett s csak mikor egy loánygyerek bottal megütötte, rontott habzó szájjal az előtte állókra és megharapta *Riesz Henrik* 6 éves, *Friedrich Zoltán* 16 éves aradi diákokat és *Hernold János* temesvári banktisztviselőt, aki vendégségbe jött át reggel Aradra. A garázdálkodó ebet ártalmatlanná tették, a megharapott két diákot és banktisztviselőt pedig még vasárnap este felszállították a Pasteur intézetbe. — Ugyancsak ma Aradmegyéből több veszetségi esetet telefonáltak lapunknak. E hónap 28-án Nagyhalmágyon *Mihucz Nikolaj* ökrét egy veszett kutya megharapta, amiből az ökror megveszett. *Mihucz* feleségét és fiát az ökror veszedelmesen megharapta. — Vidra és Acsuva községben is garázdálkodtak a veszett kutyák, amelyek több szarvasmarhát megmártak, a szarvasmarhák pedig néhány embert megmártak. A megsebesített embereket a Pasteur intézetbe szállították, a veszett állatokat pedig kiirtatta *Szekely* állatorvos.

— Megszökött a kórházból. A *Dobiasch*-féle gyujtósínór gyárban ma két munkás szurkot ovasztott s a szurokkal telt edényt felborította. A kifolyó forró szurok égésel sebeket okozott a munkások testén. Az egyiket, *Suskovics* Ödönt kórházba kellett szállítani. Ott be kötötték sebeit s ágyba fektették. A délutáni folyamán azonban *Suskovics*, eddig még ki nem derített módon a kórházból megszökött s ez ideig nem került meg.

— Ma kezd meg a Központi szálloda kert-helyiségében a *Cabaret* és *Variete*-társulat előadásait, naponta két nagy kacagató bohózat, *Janusz Morit* művezetése alatt.

— Takarékoskodni és gyorsan tőkét gyűteni csak úgy lehet, ha nélkülözhetetlen filléreinket egy olyan pénzintézetnél helyezzük el, ahol a postatakarékpénztári kamatnál jóval magasabb betétkamatot kapunk; ezen célra ajánljuk az Aradi Hitelbank- és Takarékpénztár Részvénytársaságot (Salacz-utca 6. szám) Ezen intézetnél takarékbetéteket a legkisebb

összegetől kezdve a legmagasabb összegig fogadjunk hat százalékos betétkamat ellenében. A betéteket bármikor felmondás nélkül fizetik vissza. 2711.

— Mindazon hölgyek, akik jól és kitűnően az angol, francia és mindenféle divatu női ruha szabását meg tanulni óhajlják, el ne mulasszák mihamarabb az aradi Ipari-estületben beiratkozni. Tandíj személyenként 12 korona, melyből beiratáskor 2 korona és a 10 korona akkor fizetendő, ha meggyőződött szabásom célszerűségéről. A főtanítás kezdődik hétfőn délután 8 órakor és tart 5 óráig naponta (szombat és vasárnap kivételével). Az esti tanfolyam kezdete hétfő este 8 órakor és tart naponta 10 óráig fél árban. Salvas látogatást kér *Koca I.*, az „Európa” szabás főtanítója. Levél cím az Aradi Ipari-estület. 2857

— A siker titka. Maradandó sikerre csak az számíthat, aki valóságos szükségletet elégít ki. A modern fehérnemű tisztítása mindinkább bajosabbá vált, mert egyrészt a por és a városok kigőzölgései, a gyári füst és korom a tisztátalanítást folyvást növelték, míg a mind inkább szokásosabbá váló finom gyapotszövet a vegyi fehérítés és az erős dörzsölés által, mit az ősi fagyuszappannal való mosás szükségével, tétetett tönkre. Es jött a „Schichtszappan” fel-találása, épen jókor. E szappan majdnem minden erőmegfeszítés nélkül oldja a szennyet és tisztítja a fehérneműt alaposan, anélkül, hogy annak szálait megtámadná. De oly sikert ér is el, a mely párját ritkítja. A „Schicht szappan-művek” jelenleg a legnagyobbak az egész európai kontinensen.

— Molypusztító és rovarpor legjobb minőségben *Vojtek és Weissenal* Aradon. 191

TANÜGY.

(—) Az új elemi iskolák. Holnap már az új elemi iskolák épületében nyílik meg a tanév. Az iskolaépületek ugyancsak szeptember 10-én adhatók át teljesen feladatsáknak, de mindegyikben van két teljesen felszerelt tanterem, amelyben az oktatás megkezdhető. Tegnap *Halász Ferenc* kultuszminiszteri osztálytanácsos, az elemi oktatás vezetője járt Aradon s megtekintette az építkezéseket. Reggel érkezett Aradra. A vonatnál *Kherer Károly* segédtanfelügyelő és *Kovács Vince* városi iskolafelügyelő várták. Később csatlakozott a társasághoz *Varjassy Lajos* polgármester és *Varjassy Árpád* kir. tanfelügyelő is és együttesen keresték fel a hat elemi iskolát. *Halász* alapos szemle után ki jelentette, hogy kevés olyan tökéletes, szegységügy és a pedagógia követeléseinek megfelelő iskolát látott, mint a tegnap bemutatottak s a polgármester előtt legnagyobb megelégedését fejezte ki s gratulált ahhoz a magas színvonalhoz, melyen az aradi közoktatásügy és az aradi építészeti áll. Az iskolákban minden egyes gyermekre öt köbméter folytonosan felújított levegő jut. A világítási kérdés a lehető legelőkeltebb módon van megoldva; az ablakok mind baloldalon vannak s egész a mennyezetig érnek fel. Minden két osztálynak van egy teljesen zárt, télen fűthető öltözője, amellyel ki van zárva a termék előtt a tolongás s a gyermekek meghűlése. A miniszteri osztálytanácsos megkérte a polgármestert, hogy lényképfelvételeket készíttessen s küldje el neki, mert beakarja mutatni a sikerült alkotást a közoktatásügyi miniszternek. Tegnap délelőtt az iskolákat lá-

tozó társaság a polgármester vendéglő voltak.

(—) Beiratások a női kereskedelmi tanfolyamra. Az *Aradi Kereskedők Köre* által tartott, nyilvános jogú női kereskedelmi tanfolyamra a beiratkozások szeptember 1-én kezdődnek és 4 óráig tartanak. A beiratások naponta déltől 12 óráig a tanfolyam vezetőjének, dr. *Somogyi Gyula* tanárnak lakásán (Deák Ferenc-utca, Földes-ház) és délután 5–6 órakor az *Aradi Kereskedők Köre* helyiségében (Szabadság-tér 7. sz. I. em.) tartatnak meg. Beiratási díj husz korona, tandíj az egész tanfolyam idejére száz korona, amely havli részletekben fizetendő. Egyéb díj a hallgatókat nem terheli. A tanfolyamra négy polgári vagy felsőbb leányiskolát végzett leányok vétetnek fel; akik ily bizonyítvánnyal nem rendelkeznek, felvételi vizsgát tehetnek. A kör vezetősége szegénysorsú leányok részére két féltételes helyet létesít; ez utóbbiakra a kérvények ugyancsak szeptember 4-ig, *Meer Árpád*, a közművelődési osztály igazgatójának nyújtandók be. Az előadások szeptember 9-én a polgári leányiskola egyik tantermében kezdődnek s naponta 2–5 óráig tartanak.

(—) Beiratások a kereskedő tanonciskolába. A kereskedő tanonciskolába a beiratások szeptember hó 1., 2., 3., 4., 5. délután két órától öt óráig eszközölhetők. Felhívtnak a t. főbörzse urak, hogy tanulóikat az említett napokon okvetlen irassák be, nehogy a kapitányi hivatal a törvényben megállapított bírságokat legyen kénytelen a késedelemzőkkel szemben kiróni. A tandíj (12 kor.) és a könyvek ára a beiratáskor egyszerre fizetendő. A kereskedő iskola felügyelő-bizottsága.

(—) Az állami felsőbb leányiskolának nem lévén még internátusa, vidéki leánykákat a leggondosabb vezetés és ellátásra elvállal özv. *Sváby Pálné* áll. felsőbb leányiskolai tanítónő. Ellátási díj egész évre 700 korona. Zongora tanításért külön 120 korona. *Hasszinger-utca 5.* 3332

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Terjeszkedik a motoros.

— Új vonalak tervben. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 31.

Az arad-hegyléjzi motoros vasut Pankóta állomástól kiindulólág *Kissindia* községig, továbbá Magyarádtól *Nádas* községig a vasutvonal meghosszabbítását tervezi. A kereskedelemügyi miniszter *Péterffy Antal* aradi ügyvédnek egy évre megadta az erre vonatkozó előmunkálati engedélyt és ma az engedélyes, valamint a motoros vasut előbbségi tulajdonosának, a *Henning Hartwich* és társa cégnek megbízásából *Kepes Gyula* dr. és *Arnot Jenő*, továbbá *Márkus Agoston* főmérnök kocsin bejárták a tervezett vonalat és az egyes községeknek érdeklődtek a törzsrészvényjegyzés iránt. A községek, amelyek teljesen teljesen el vannak zárva a külvilágtól és nagyértékű birtokaikat, erdőiket és bányáikat megfelelő közlekedési eszköz hiányában nem értékesíthetik kellőképp, örömmel fogadták a biztosítást és mindannyian megfelelő törzsrészvény hozzájárulást helyeztek kilátásba. Ez alapon a vállalat a műszaki előmunkálatokat legközelebb megkezdí és nemekára megtartja a közgazdasági bejárását. A tervezett új vasutvonal nyolcvanegy kilométer hosszú lesz.

— Az Aradmegyei Takarékpénztár 4 1/2%-os zálogleveleinek XIV. sorsolása. Az Aradmegyei Takarékpénztár 4 1/2%-os zálogleveleinek 1908. augusztus hó 29-én kir. közzéjövő és az intézeti felügyelő bizottság jelenlétében megtartott tizennegyedik sorsolása alkalmával a következő számok hústák ki: 2 db 10.000 korona,

Rövid ideig maradék elárúsítás Leichner és Fleischer
Arad, Szabadság-tér 17. SZ. 791
a posztógyári raktárban Fiuk részére igen ajánlatos

szám: 16, 59 — 4 darab á 5000 korona, szám: 67, 194, 205, 272. — 25 darab á 1000 korona, szám: 477, 572, 792, 827, 837, 932, 943, 956, 959, 1011, 1024, 1028, 1069, 1090, 1115, 1118, 1132, 1149, 1152, 1157, 1171, 1218, 1223, 1268, 1299. — 20 darab á 200 korona, szám: 256, 319, 394, 474, 507, 578, 573, 575, 627, 629, 637, 671, 678, 698, 715, 732, 737, 743, 745, 760. — 10 darab á 100 kor., szám: 10, 119, 234, 237, 300, 324, 329, 330, 350, 379. — A kisorsolt 4¹/₂%-os záloglevelek összege 70 000 korona. Ezen kisorsolt záloglevelek 1909. március 1-től kezdve a zálogleveleknek szelvényével együtt való visszaszolgáltatása ellenében teljes névértékben beváltak: Aradon: az Intézet pénztáránál; Budapesten: a „Hermes” magyar általános váltóüzlet r-t, a Wisner Bank Verejn magyarországi fióktelepénél és a Masal bank r-t-nél; Bécsben: a Wiener Bank-Vereinnél és ennek I., II., III., IV., VI., VII., VIII., IX., X., XV., XVII. és XX. kerületi le-téti pénztáránál, valamint ezen intézet fiókjainál: Aussigban, Biellitz Blalában, Brünmben, Cernowitában, Grácban, Karlsbadban, Klagenfurtban, Lembergben, Pilsenben, Prágában és Teplitzban. A korábbi huzások alkalmával kisorsolt címle-tek mind beváltak. A kisorsolt és beváltásra nem került záloglevelek hat hóval az esedékes-ség után az igazgatóság által megállapított 3¹/₂% nyi kamatlábon — a törvényes 10⁰/₀ os tőkekamatadó levonásával — a záloglevél tu-lajdonos javára tovább kamatoztatnak. Arad, 1908 évi augusztus hó 29 én. Az Aradmegyei Takarékpénztár igazgatója. 2881

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, augusztus 31.

Kínálat gyenge, vételkedv tartzkodó. 18 ezer mm-tartott árak.

A: árak 50 kilonként számítva:

	Déli sárlát	2 órai sárlát
Buza áprillisa . . .	11.42—11.43	11.42—11.50
Buza októberre . . .	11.10—11.11	11.18—11.19
Zab októberre . . .	8.05—8.06	8.02—8.03
Rozs októberre . . .	9.23—9.24	9.29—9.30
Tengeri májusra . . .	7.23—7.24	7.23—7.24

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	633.85
Magyar hitelrészvény	734.—

Iskolai könyvek

használtak is.

legjobban beszerezhetők az ösz-szes helybeli és vidéki iskolák tanulói részére 2761

Ingusz I. és Fia

könyv és iskolaszer kereskedésében

Arad, Weitzer J.-utca.

— TELEFON 517. —

Előjegyzések használt könyvek-re már most elfogadtatnak.

IDEGENEK ARADON.

— Augusztus 31. —

Fehér Kereszt szálloda. Lederer Samu utazó Prága. — Glück József utazó Budapest. — Herstein Sándor utazó Budapest — Bauer Mihály gazdász Nagyszében. — Sternád Rezső felügyelő Buda-pest. — Ujhelyi István tanító Budapest. — Pászti Salamon ezredes Szeged. — Baranyi Mihály keres-kező Nagyszalonta. — Vécsei György hivatalnok Szombathely. — Csanádi Jenő főszolgabíró Nagyszalonta. — Veszely Emil kereskedő Nagyszalonta. — Zsaket József dr. tanár Budapest. — Berger Jenő dr. kereskedő Vágújhely. — Biró Imre ügyvédjelölt Cibakháza.

Központi szálloda. Hermann József utazó Bécs. — Vetter L. jegyző. — Balázs Imre gazdász Tomes-rár. — Máj Gyula bankár Szeged.

Vass szálloda Kleindl Mátás kereskedő Boros-jenő. — Engel Jakab kereskedő Budapest. — Hol-lós Ede utazó Budapest. — Török Miklós tanító Al-váca. — Boku Szevér lapszerkesztő Lippa. — Lusztig Stefi felirónő Budapest.

Pannonia szálloda. Bors Kálmán jegyző Brassó. Katona Samu tisztviselő Budapest. — Hegedűs Ti-bor gyakornok Bánkut. — Misitz János fogorvos Békéscsaba. — Steiner Jakab tanító Módos. — Kö-nig Lajos gyakornok Arad. — Tanádi Gyula köny-velő Resicabánya.

Szeptember 6-ikán

lesz megtartva az aradi könyvnyomdászok szüreti mulatsága a városliget összes helyi-ségeiben.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca I. szám, Szabadságtér mellett.)

Páratlan ujdonságok. Szenzációs látványosság. A marathoni futás.

Műsor 1908. szeptember hó 1-én kedden:

1. A hordszék. Bohózat. — 2. A Comó tó és vidéke. Lát-ványosság. — 3. „Republique” kormányozható léghajó, Szenzációs. — 4. A férj boszúja. Dráma. — 5. A gaval-lér. Kacagató. — 6. A kis tolvajleány. Életkép. — 7. A marathoni futás. A londoni Olympiád. — 8. Napoleon és az angol tengerész. Szenzációs ujdonság.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

A „Marathoni futás” és „Napoleon és az angol tengerész” című képek Európa legszenzációsabb mozgófény-képei.

Minden előadás alatt katonazené játszik. — Cukrárszoda

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

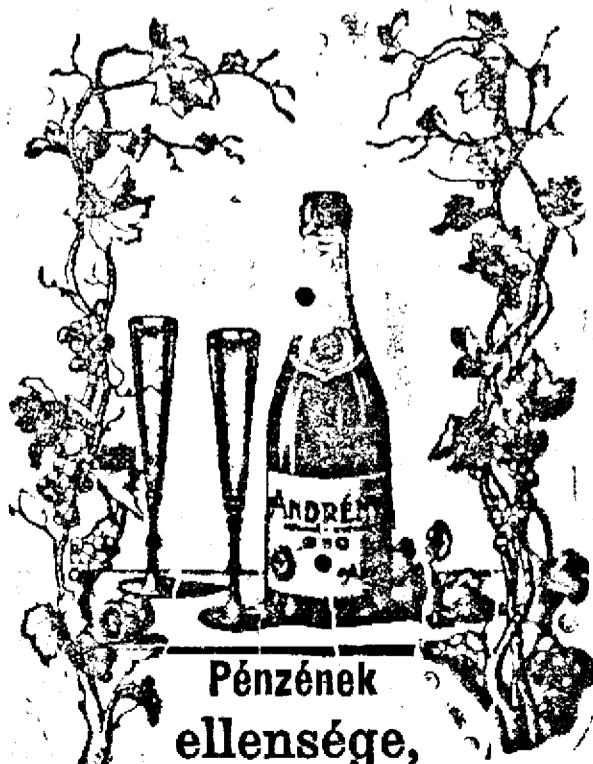
NYILTTER.* Értesítés.

Tisztelt ügyfeleimet értesítem, hogy a végrehajtási törvény novellája értelmében, amennyiben követeléseiket a régi végre-hajtási törvény szerint érvényesíteni óhajt-ják, a bejelentési kötelezettség határideje folyó évi szeptember 25-én lejár; addig tehát a kellő intéz-keések megteendők.

Radó Károly dr.
ügyvéd.

2886

Baththyány utca 30

Pénzének
ellensége,

ki azt francia pezsgőért szórja, mikor egyenértékű hazai terméket sokkal ol-csóbban kaphat.

Iskolakönyvek 1908/9-re.

Kerpel Izsó

könyv- és papirkereskedése
Arad, Andrásy-tér 20.

(Fischer Elíz-palota.)

Van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy üzletemben

Iskola- könyvek

az összes helybeli és vidéki tan-intézetek részére az előirt leg-jobb kiadásokban, tiszta és ki-fogástalan állapotban

használtak is, félárban kaphatók.

Minden tőlem vásárolt tan-könyv használhatóságáért szavatolok.

401

Az összes tanszerek, u. m.: füzetek, rajztömbök, von-nalzők, körzők, festékek, stb. el-sőrendű minőségben, hazai ké-szitményekben és nagy válasz-tékban vannak raktáron.

Az izr. ünnepekre való makzók és imakönyvek üzletemben nagy választékban kaphatók. Igen jutányos árak. Gyors és pontos kiszolgálás.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri kiváló tisztelettel

KERPEL IZSÓ

könyv- és papirkereskedése
kölsönkönyvtára és zeneműkiadó intézete.

Az összes tanintézetek

részére

tankönyvek

és

iskola-szerek

1908-9. évre!

Új és használt könyvek,

az utóbbiak

félárban.

**Teljesen tiszta, leg-
ujabb kiadásban.**

A t. tanári kar által előirt
tanszerek:

**rajz-tömbök, körzők,
füzetek, festékek**

stb. elsőrendű minőségben és
jutányos áron kaphatók.

Minden nálam vásárolt hasz-
nált könyv hasznavehetősé-
géért szavatolok.

T. vevőim szives pártfogását kérve,

2882

kiváló tisztelettel

Krausz Paulin

könyv- és papirkereskedése

Atzél Péter-utca,

Színház-épület.

Városi és megyei telefon 511.

Eladási hirdetés.

Közhirre teszem, hogy gond-
nokolt herceg Sulkowszki Jó-
zsef Mária aranyági erdő gaz-
daságában, az ottani fatelepen
2000 köbméter I-ső osztályu
tüzifa eladó.

A vételi ajánlatok alulírott
vagyonkezelő gondnoknál nyuj-
tandók be.

Arad, 1908. augusztus hó
29-én. 2878

Dr. Prekupás Illés
ideiglenes vagyonkezelő gondnok.
(Karolina-utca 1. a szám.)

**Nemes faju
görög és sárga dinnye**

kapható

2828

Hámory gazdaságnál, Deák Ferencz-utca 3.

Most már

általánosan el van ismerve,

hogy a

legválogatottabb és legtartósabb

Diák kalapokat

Elsőrendű fehéreneműeket

MÜNZ I. ARAD kalap, urí-
dívat és
és fehérenemű üzletében lehet beszerezni.

Versenyképes szabott árak!

Alapítvány 1860. Állami távbesszélő 213.

Állami tisztviselők szállítója. — A es. és kir. 33.
gy. oszred tisztikarának szállítója. 171

Eladási hirdetés.

Közhirre teszem, hogy herceg Sulkowszky József Mária
uradalmához tartozó:

1. aranyági erdő idej makk termése, illetve makkoltatása
f. évi szeptember hó 9. napján d. e. 9 órakor Aranyágon a
gyártelepen;

2. Kiszindiai erdő idej makk termése, illetve makkoltatása
f. év szeptember hó 11. napján d. u. 2 órakor a község háza-
n készpénz vételár mellett nyilvános árverésen eladni fog.

Esetleges zárt ajánlatok az árverés megkezdéséig alulírott
vagyonkezelő gondnoknál nyujthatók be.

Aradon, 1908. évi augusztus hó 29-én.

Dr. Prekupás Illés,

ideiglenes vagyonkezelő gondnok.
(Karolina-utca 1a. sz.)

2877

22246—szhoz tan. 1908.

Nyomtatvány szállítás.

Temesvár szab. kir város tanácsa közhirre teszi, hogy a
városi hivatalok 1909. évi nyomtatvány szükségletének szállí-
tása végett I. é. szeptember hó 14. én d. e. 10 órakor Lindner Ár-
min tanácsnok írodájában írásbeli ajánlati tárgyalás fog tar-
tatni.

Az egy koronás bélyeggel s az ajánlati összeg 10%-át
kitevő bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb
fenti határnapig Lindner tanácsnoknál (Belváros, Városháza II.
em. 28. ajtó) nyujtandók be, hol az ajánlati feltételek és a
nyomtatvány minták is megtekinthetők.

Temesvárott, 1908. augusztus 27-én.

2887

APRÓ HIRDETÉSEK.**Az új végrehajtási törvény**

magyarozata és az átmeneti intézkedések ismertetése. Irta Dr. Radó Károly. Ára 1 kor. 60 fill. Kapható Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében Weitzer János-u. 2890

Kisebb nagyobb lakások

október vagy november 1-től kiadók. Boros Béni-tér 15. 2886

Állást keres

egy 30 éves fiatal ember bármily irodába, szerény fizetésre és azonnali belépésre. Cím Goldberger Óvár-utca 1., ajtó 4. 2884

Egy megbízható,

100 korona óvadékkal rendelkező egyén havi 100 korona fizetéssel, 1 havi próbaidő mellett pénzbeszedő, ellenőr és árukézbesítő minőségben kerestetik az Általános fogyasztási szövetkezethez. Ugyanott egy megbízható fiók-kezelő havi 70 korona fizetéssel, óvadék mellett felvétetik. 2875

Jég

szállítását vidéki vendéglősök és mézások részére elvállalom. — Deutsch Samu szállító, Arad, Petőfi-utca 13. Telefon 290. 2892

Gyermektelen tisztviselő

család teljes ellátásra elfogad két lehetőleg egy családból levő — iskolába járó uri gyermeket. — Értekezhetni Rákóczi-utca 4. szám alatt. 2896

Félsz,

használt, új kiadású tankönyvek az összes iskolák részére. Új iskolakönyvek teljes készlete, első minőségű tan- és írószerek kaphatók. Krausz Paulin könyv- és papírkereskedésében Arad, Színház-épület. 2898

Egy butorozott utcai szoba

külön bejárattal, zongora használatl azonnal kiadó, Eötvös-utca 1. szám., I-ső emelet. 2847

Iskolás finkat

teljes ellátásra elfogad uri család. Értekezhetni Kiss Ernő-u. 10. sz. 2874

Gondos szülők figyelmébe.

A ki gyermekét (fiú, vagy leány) német iskolába óhajtja járattani és arra sulyt fektet, hogy a gyermek házas, megfelelő gondozásban részesüljön, mint otthon, az forduljon bizalommal Rozsnyay Mátysgyógy-szertárába, Arad, Szabadság-tér, ahol a kívánt címet megkapja. Levélben megkeresésre postafordultával választ kap. 2866

Révay-u. 10. szám alatt

ügyes fizető varroleányok azonnal felvétetnek. 2873

Szakszerű

német és angol oktatást, társalgást s kereskedelmi levelezést ad Órfi József. Lakás: Szent István-utca 1. szám. 2868

Jobb házból való

iskolás fiúcskát teljes ellátásra, gondos felügyelet mellett elvállal Ernyei Gyula, Csernovits Péter-utca 2. szám. 2862

Eladó Paulison

a Vále-krutsi hegyen egy 1021 □-l kitűnő fajjal beültetett termő szőlő, a motormegálló és államasvathoz közel. Bővebbet Némegy Károly asztalosnál, Paulison. 2863

Társalkodónőnek

ajánkozik intelligens leány. Cím a kiadóban. 2855

Használt

iskolakönyvek az összes intézetek számára legjobban beszerezhetők Ingusz I és Fia könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-u. 201

Vidéki

fogyasztási szövetkezet keres kereskedő segédet románul is beszélők előnyben részesülnek. Cím a kiadóban. 2776

Megvételre keresek

lehetőleg a belváros közelében kerttel egy házat. Ajánlatokat a kiadóhivatalba kérek „Házvétel” jelige alatt.

Cement**hornyolt cserép**

a legjobb fedő anyag. Vizáthatlan! Örökké tart!

Tégla, Cserép

legjobb minőségben állandóan raktáron 757

Pollak Sándor

tégla, cserép és cementára gyárában

Mikalakan.

Telefon 5—15.

Városi iroda: Erzsébet-körút 37., I. em.

DELÉN,

szövet, zefir, ruhavászon, kreton, batiszt stb gyönyörű választékban

Hoffmann Sándor

cségnél 1881

Arad, Színház-épület.

Vidékre mintákat készséggel küldök.

Telefon 638.

FISCHER ÁRMİN

szobafestő és mázoló

Vörösmarthy-utca 3.

A leggyorsabbtól a legdiszesebb kivitelig elvállal munkákat ugy helyben, mint vidéken. 1905

Permetező javítások elfogadtatnak

M. kir. szabadalmazott.

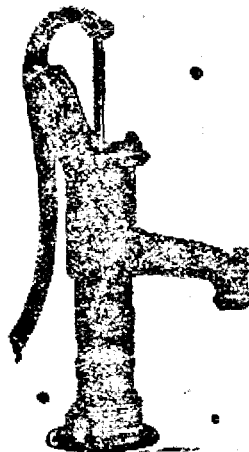
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyár áron.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztátalanságok azonnal továbbítottatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéseért 8 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Községeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéseért 8 évi jótállás (ingyen javítás). hozzá való országos egység-s csavarok és a legjobb minőségű belül gummirozott kendercsövek a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló

csövekkel

olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig-Ottó

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő. 35.

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Galsán

két jó szaraz

pince,

közel a szőlőhegyekhez október hó 1-től bérbeadandó.

Bővebbet Gergár Mózes gör. kath. lelkésznel Galsa, up. Világos. 2895

Csemegeszőlő.

Sik fekvésen termett chaselas és muszcat legkiválóbb asztali csemegeszőlő, mintegy négy hold termése egészben vagy részben

eladó.

Bővebbet 2886

HÁMORY GAZDASÁG

irodájában,

Aradon, Deák Ferenc-utca 3. szám.

Kerestetik Makóra

(Csanádvarmegye) egy szakképzett

szőlőmunkás

6 hold ojtvány szőlő kezelésére és megmunkálására.

Évi fizetés 500 korona készpénz, 56 liter must, 3 liter pálinka, — egy kis szobából álló lakás, a rözse fele.

Amennyiben a munka megengedi, napszámba is lehet menni.

Értekezhetni

Réthy Károly ügyvédnél,

Makón.

A szolgálat 1908. évi október hó 15-én foglalandó el. 2899

609—1908. végosa. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az orosházi kir. járásbírósnak 1901. évi Sp. I. 356/3. sz. végzése következtében Dr. Singer Béla, orosházi ügyvéd által képviselt Bornstein Jakab, n.-szénási lakos javára, Klár Béla, újfarsándi lakos ellen 270 K. s jár. erejéig 1901. évi okt. hó 22-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 924 K.-ra becsült következő ingóságok, u. m.: házi butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a világi bíró. járásbíró 1908. évi V. 378/3. sz. végzése folytán 270 K. tőke követelés, ennek 1908. évi május hó 11. napjától járó 5% kamatai 1/3% váltódíj és eddig összesen 62 kor. 70 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig, Újfazekasvarsánd községben, végrehajtás szenvedett lakásán leendő megtartására 1908. évi szeptember hó 17-ik napjának d. u. egynegyed 4 órája határidőül kitéve- tik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendel- tetik.

Kelt Világos, 1908. évi augusztus hó 27. napján.

Ihuránszky Sándor, kir. bír. végrehajtó. 2891

Eladási hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy gondnokolt herceg Sulkowszki József Mária aranyági kerti gazdaságának ez idei alma termése (körülbeül 300 véka különféle nemes alma) eladó.

A vételi ajánlatok alulírott vagyonekező gondnoknál teendők meg.

Arad, 1908. augusztus hó 29. én. 2789

Dr. Prekupas Illés

ideiglenes vagyonekező gondnok (Karolina-utca 1. a sz.)